

1 srijeda, 12.04.2006.
2 [Otvorena sjednica]
3 [Optuženik je ušao u sudnicu]
4 [Svjedok je ušao u sudnicu]
5 ... Početak u 09.01h
6 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim ustanite.
7 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju otvara zasedanje.
8 Izvolite sestti.
9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Dobro jutro, gospodine Grujiću. Samo
10 da Vas podsetim da još uvek imate obavezu prema onoj izjavi da će te govoriti
11 istinu, celu istinu i samo istinu. Hvala.
12 Gospodine Milovančević, izvolite.
13 SVJEDOK: IVAN GRUJIĆ [nastavak]
14 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.
15 Unakrsno ispituje g. Milovančević: [nastavak]
16 P: Dobro jutro, gospodine Grujiću.
17 O: Dobro jutro.
18 P: Juče smo u toku ispitivanja bili na temi prognanih osoba. U vezi sa
19 tim, mi smo juče na monitoru pokazali jednu kartu prognanih po županijama. To je
20 prilog broj... to je karta broj 6 u prilogu koji se odnosi na prognane.
21 G. MILOVANČEVIĆ: Molio bih sudskog poslužitelja ako može da ovu kartu
22 pokaže na ovom monitoru.
23 P: Gospodine Grujiću, na monitoru se nalazi karta, odnosno grafički...
24 bolje rečeno teritorija Republike Hrvatske sa oznakom županija. I pored toga se
25 nalazi tabela sa brojem prognanih po županijama. To smo juče gledali na monitoru
26 takođe. Da li se slažete?
27
28
29
30

1 O: Tako je, gledali smo tu kartu.

2 P: Hvala. Možete li nam reći koliki je broj županija u Hrvatskoj a koji
3 se pojavljuje na ovoj karti?

4 O: Trinaest županija je evidentirano na ovoj karti.

5 P: Da li nam, gospodine Grujiću, možete reći da li je to ukupan broj
6 županija koji... koje kao oblik teritorijalne organizacije postoje na teritoriji
7 Republike Hrvatske?

8 O: Nije ukupan, nego su to županije... dakle, ovdje su navedene
9 isključivo županije iz kojih su bili evidentirani prognani ljudi, prognane
10 osobe.

11 P: Hvala Vam.

12 G. MILOVANČEVIĆ: Zamolio bih poslužitelja da sada mesto te mape pokaže
13 na monitoru ovu mapu koju ću mu predati. To je mapa... mapa broj 3, vezana za
14 dokaz Tužilaštva koji nosi zajednički naziv "*Martic Court Binder*". Mapu 3, molim
15 Vas.

16 P: Molio bih Vas... Na ovoj mapi nalazi se prikazana teritorija
17 jugoslovenske republike Hrvatske 1991. godine, sa podelom na tada postojeće
18 opštine. Da li Vam je ovakva struktura, odnosno položaj opština u Republici
19 Hrvatskoj 1991. godine poznata, gospodine Grujiću?

20 O: Poznato mi je da je bilo organizirano po opštinama, ali ne mogu
21 tvrditi, dakle, u ovom trenutku da je to baš ovako k'o što je na ovoj karti
22 dakle.

23 P: Ovo je karta koju je izradilo Tužilaštvo i prema njoj na teritoriji
24 Republike Hrvatske 1991. godine bilo je oko 110 opština.

25 G. MILOVANČEVIĆ: Molio bih gospodina poslužitelja da nam okrene kartu
26 broj... mapu broj 7.

27 P: Ovo je, gospodine Grujiću, mapa Republike Hrvatske sa označenim
28 opštinama koje su bile na području tada postojeće SAO Krajine. Radi se o mapi
29 koja se odnosi na kraj 1991. godine i crvenom bojom označena su područja koja

30

1 je kontrolisala SAO Krajina, potom Republika Srpska Krajina. Da li vidite
2 opštine koje pripadaju teritoriji SAO Krajine, kako je ona ovde deklarirana na
3 ovoj mapi?

4 O: Da.

5 P: Da li nam možete dati podatak, mislim da bi on bio koristan za Sudsko
6 veće, o tome koliki je broj prognanih osoba sa područja ovih opština koje su
7 uokvirene ovom crvenom linijom, a koje... a koja crvena linija označava
8 teritoriju SAO Krajine 1991. godine?

9 O: Ponavljam što sam rekao i prošli puta: ja sam dao podatke koji se
10 odnose na županijski postojeći ustroj u Republici Hrvatskoj, koji u svojoj
11 naravi obuhvaća dje... i ove općine. Dakle, on obuhvaća i ove općine. Znači,
12 županije su teritorijalno djelomično bile okupirane i isključivo sa okupiranih
13 područja su evidentirani ovi ljudi, osobe dakle, kao prognanici.

14 P: Gospodine Grujiću, da li to znači da Vam... da nam Vi ne možete
15 saopštiti podatak o broju prognanih osoba po opštinama koje su pripadale ovom
16 području označenom crvenom linijom, koje čini, po ovoj karti, teritoriju SAO
17 Krajine a potom Republike Srpske Krajine?

18 O: Ja sam rekao da nemam podatak po opštinama nego po županijama. A s
19 obzirom da su te općine ulazile dakle, ulazile su u sastav županija, to
20 koincidira sa ovim. Ali... E ja stojim iza tvrdnje da je županijski pristup,
21 koji je važeći u Republici Hrvatskoj i o kojemu govorim, upravo takav kakav sam
22 dao u svom izlaganju.

23 P: Vezano za broj prognanih osoba, a Vi to pominjete u tački 34a Vašeg
24 izveštaja, govori se o cifri od 220.338 lica i onda ste dali i nacionalnu
25 strukturu prognanih osoba. Možete li nam reći da li, dakle, Vi ostajete pri toj
26 tvrdnji o broju prognanih osoba, čak urađeno specificirano i po nacionalnosti
27 prognanih osoba koje ste naveli u Vašem izveštaju?

28 O: Tako je. Ja stojim iza toga. To su podaci koji su prikupljeni od
29
30

1 osoba koje su prognane. Svaka ta osoba ima svoj prognanički karton, koji smo
2 dali u privitku, u kojem se navode ti podaci. Obradom tih kartona, podataka,
3 dobila se ovakva statistička slika.

4 P: Gospodine Grujiću, sporazumom o činjenicama koje... koji su postigli
5 Tužilaštvo i Odbrana, u tački 2 sporazuma stoji da je kao nesporno usaglašena
6 činjenica da je 1991. godine, po popisu iz 1991., na teritoriji Republike
7 Hrvatske bilo 3.736.356 osoba hrvatske nacionalnosti; 581.663 osobe ili 12,2%
8 osoba srpske nacionalnosti; 106.041 osoba koja... koje su se izjasnile kao
9 Jugosloveni i 294.381 osoba ili 6,1% onih koji su nisu deklarirali nacionalno.
10 Preskočio sam podatak o osobama muslimanske... Muslimanima. Njih je bilo 0,5%.
11 Da li su Vam ovi podaci poznati?

12 O: Da li biste bili dobri da ponovite podatak o broju stanovnika 1991.
13 godine?

14 P: Dakle, prema ovom sporazumu koje... koji su postigli Tužilaštvo i
15 Odbrana, na teritoriji Hrvatske je po popisu iz 1991. živelo ukupno 4.784.265
16 stanovnika. Od toga je Srba bilo, prema ovom popisu, 581.663 osobe ili 12,2%. Da
17 li Vi imate te podatke?

18 O: Prema... prema... Da. Prema izvoru podataka, a izvor je Državni zavod
19 za statistiku, to je broj stanovnika 1991. godine, koji ste dali. I upravo ovaj
20 broj nacionalne strukture odgovara. Dakle, to imam kao opću informaciju a ne
21 informacije svog svjedočenja.

22 P: Hvala lepo. U vezi sa ovim područjem o kome sada razgovaramo, postoji
23 kao činjenica, koja apsolutno nije sporna u ovom postupku, da je to područje
24 obuhvaćeno zaštićenim oblastima Ujedinjenih nacija ili zaštićenim zonama
25 Ujedinjenih nacija i da su postojale tri zone: Istočna Slavonija, Zapadna
26 Slavonija i Krajina, i da su ove zone obuhvatale određene opštine. Da li Vam je
27 poznato da su postojale tri zone?

28 O: Pa na... na način kako ste ih Vi, ovaj, izrekli, ne. Dakle, ja znam

29
30

1 da su postojali određeni sektori koji su bili po UNPA zone, ali nikakve krajine
2 i nikakve... dakle, na taj način take... takve definicije ja nemam.

3 P: Gospodine Grujiću, možda nisam bio dovoljno precizan. Dakle, da li
4 Vam je poznato da su na području jugoslovenske republike Hrvatske, odlukom
5 Saveta bezbednosti, oformljene zone pod zaštitom Ujedinjenih nacija i da su
6 postojale tri zone? Da li to znate?

7 O: Da, to mi je poznato, ali nije predmet mog svjedočenja.

8 P: Da li Vam je poznato da je Istočna Slavonija, kao jedna od zona,
9 obuhvatala opštine Beli Manastir... Možete li nam ga pokazati na karti?

10 O: [pokazuje]

11 P: Delove Osijeka koji leže istočno od grada. Delove opštine Osijek,
12 možete pokazati?

13 O: Opštine da, ali ne grada.

14 P: Istočno od grada. Kažem: delove opštine koji leže... Gde se to nalazi
15 na karti? Možete li nam to potvrditi da se nalazi na karti?

16 O: [pokazuje]

17 P: Dakle, Vukovar i određena sela u krajnjem istočnom delu Vinkovaca,
18 možete li nam to područje pokazati na karti?

19 O: [pokazuje]

20 P: Hvala Vam. Što se tiče Zapadne Slavonije i Krajine, te su opštine
21 koje ulaze u sastav ovih zaštićenih zona pobrojane, prema dokumentu Ujedinjenih
22 nacija, kao Grubišno Polje... u Zapadnoj Slavoniji, kao: Grubišno Polje,
23 Daruvar, Pakrac, zapadni delovi Nove Gradiške i istočni delovi Novske. Da li ta
24 područja vidite na karti?

25 O: Da.

26 P: Hvala Vam. Što se tiče Krajine, kao zone pod zaštitom Ujedinjenih
27 nacija, ona je obuhvatala opštine Kostajnica, Petrinja, Dvor na Uni, Glina,
28 Vrginmost, Vojnić, Slunj, Titova Korenica, Donji Lapac, Gračac, Obrovac,
29 Benkovac i Knin. Da li su to opštine koje su obuhvaćene ovom crvenom linijom

30

1 koja se nalazi ovde na karti?

2 O: Da, pa to je jasno svatko i...

3 P: Hvala Vam, gospodine Grujić. U aneksu 3 izmenjene optužnice protiv
4 gospodina Martića, kao sastav stanovništva na koji se... opština na koje se
5 odnosi ova optužnica, navodi se sledeći sastav: kad je u pitanju SAO Krajina,
6 opština Benkovac koja ima ukupno 33.378 stanovnika, od toga stanovnika hrvatske
7 nacionalnosti 13.553, Muslimana 25, stanovnika srpske nacionalnosti 18.986.
8 Stanovništvo lokalnih komuna u blizini opštine Zadar, koje su pridružene... koje
9 su se pridružile opštini Benkovac, imalo je ukupno 5.249 stanovnika, od toga
10 Hrvata 3.127, Muslimana nije bilo, Srba je bilo 1.992. To je navod u optužnici.
11 Da li Vam je poznat ovaj sastav opštine... nacionalni sastav opštine Benkovac
12 1991?

13 O: Ja sam rekao, dakle, da to nije predmet mog svjedočenja i nacionalni
14 sastav po općinama ja niti sam dao niti sam govorio o tome, nego sam govorio o
15 nacionalnom sastavu prognanih osoba iz županija koje, upravo kao što ste Vi
16 ovdje naveli na karti i o čemu sam ja sada dakle potvrđivao granice, gdje je
17 vrlo jasno - pa dozvolite da pokažem opet na karti - gdje je vrlo jasno da su
18 ovo općine koje ste označili, dakle Beli Manastir i istočni dio Osijeka, da to
19 spada pod Osječko-baranjsku županiju o kojoj smo govorili, da Vukovar spada
20 pod... i dio Vinkovaca, pod Vukovarsko-srijemsku županiju. I tako redom. Prema
21 tome, te općine koje ste naveli, sastavni su dio županija o kojima sam ja
22 govorio i gdje sam dao statističke podatke.

23 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančević, prevodioci
24 kažu da nisu čuli ostatak tih brojeva u Vašem pitanju. Govorili ste o 302 do 549
25 ili 500, 200, ne znam tačno. Tamo piše "500,249," a to ustvari ne treba da znači
26 500.249. Ne znam o kom se broju radilo.

27

28

29

30

1 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja sam predočavao ukupni sastav
2 stanovništva koje je pripadalo opštini Benkovac a koja je bila deo SAO Krajine,
3 onako kako je to navedeno u optužnici i radi se u broju... o tom ukupnom broju
4 od 5.294. To su stanovnici onih područja koja su pripojena opštini Benkovac i
5 ušla u sastav Krajine. Dakle, 5.249, ako ste me pitali za tu brojku.

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pošto sam Vas o tome pitao, samo još
7 nešto. Ovaj svedok je neprestano Vam govorio da se on nije bavio brojkama po
8 opštinama već po županijama. Ja sada pokušavam ovde da razumem šta želite da
9 postignete ovim unakrsnim ispitivanjem i zaista ne vidim kuda vodi.

10 On Vam je uporno ponavljao da se nije bavio popisom stanovništva raznih
11 mesta, da je on se bavio brojkama proteranih iz raznih županija. Šta Vi
12 očekujete uopšte da Vam on kaže? Šta želite da dobijete kao odgovor? Možda
13 možemo onda da razumemo.

14 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, moje sledeće pitanje, da bi se razumelo
15 zašto sam ovo prethodno pita...pitao, jeste bilo sledeće. I moje pitanje upućeno
16 svedoku je...

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Nemojte nam govoriti sledeće pitanje.
18 Recite šta očekujete, šta želite od ovog svedoka? Vi ste već jednom postavljali
19 sledeće pitanje, mi smo razumeli kuda ciljate, ali evo ja sada pokušavam da se
20 uzdržim ovde. Svedok je pokušao da Vam kaže najbolje što je umeo ono što zna - a
21 ono što ne zna, to Vam ne može reći - i šta je to što je pripremo za ovaj Sud.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 No, mene sada interesuje šta je to što Vi želite da Vam on kaže, pa onda možemo
2 da mu postavimo to pitanje i on Vam onda možda može odgovoriti. Ali ako on nema
3 te odgovore, onda ih nema. Šta Vi hoćete od njega?

4 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, odmah ću Vam reći. U optužnici u aneksu 3,
5 nabrojane su opštine koje su činile SAO Krajinu. To su bile opštine Benkovac,
6 Knin, Obrovac, Gračac, Donji Lapac, Korenica, Slunj, Vojnić, Vrginmost, Glina,
7 Dvor na Uni, Kostajnica, Petrinja. To su opštine koje su pojedinačno navedene u
8 aneksu 3 optužnice, izmenjene, i naveden je broj stanovnika koji je pripadao tim
9 opštinama, koji je živio na teritoriji tih opština.

10 Na strani 4 ovog aneksa je navedeno - i to je suština mog pitanja - da
11 je totalno stanovništvo SAO Krajine 1991. godine bilo 286.716 stanovnika, od
12 toga stanovnika hrvatske nacionalnosti 78.611, Muslimana 1.932, a stanovnika
13 srpske nacionalnosti 193.649. Dakle, po optužnici, na teritoriji SAO Krajine je
14 1991. godine živelo 78.611 Hrvata, a ekspert insistira da je sa tog područja
15 proterano 202.000 Hrvata, a ukupno 220.000 ljudi, što bi značilo da je pored
16 proteranih 202.000 Hrvata, proterano i više od polovine srpskog stanovništva, pa
17 me interesuje...

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A zašto onda mu to ne predočite? Kako
19 je moguće da je 220.000 Hrvata proterano, ako je ukupno stanovništvo bilo
20 78.000? To možete učiniti u jednoj rečenici a ne na deset stranica. Samo ga to
21 pitajte.

22 G. MILOVANČEVIĆ: /nečujno/

23 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Oprostite, no Vaša koleginja iz
24 Tužilaštva je ustala.

25

26

27

28

29

30

1   Gospođo Valabhji.

2   GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Oprostite. Mislim da je moj kolega
3 pobrojao opštine u SAO Krajini iz aneksa u optužnici. Međutim, on nije pomenuo
4 neka područja kao što su Vukovar, Srem, Baranja, Sisak, Posavina, Moslavina,
5 koji su prikazani u tabelama koje je svedok predočio. To je gospodin
6 Milovančević izostavio iz onih ukupnih cifara za stanovništvo koje je predočio,
7 pa sam samo htela na to da ukažem.

8   SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

9   Samo da dodam još, gospodine Milovančević, da ono što Vi radite, ono što
10 ja ovde vidim, Vi se ustvari raspravljate sa svedokom, Vi ga ne ispituјete
11 unakrsno. Ono što treba da radite, to će doći tek... ono što radite, to će doći
12 tek na kraju, to treba da dođe tek na kraju suđenja, dakle iznošenje argumenata.

13   Ukoliko je Vaša tvrdnja da je ukupni broj Hrvata na kraju u Krajini
14 bio... odnosno u SAO Krajini bio 78.000, samo mu to recite. Recite da je
15 nemoguće da je 220.000 Hrvata bilo proterano, ako je... zato što je to daleko
16 veći broj od onog koliko ih je uopšte tamo bilo.

17   G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude. Moj možda naizgled obilazni put bio
18 je vezan samo za nesporazum oko teritorijalne organizacije o kojoj je govorio
19 svedok, ali ja ću sad preći na ovo konkretno pitanje. Dakle, gospodine
20 Grujiću...

21   SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da i to je veoma, veoma okolišni put.
22 I način, uopšte, na koji Vi vršite unakrsno ispitivanje je isuviše unaokolišno.
23 Vi ne postavljate poentu koju treba da postavite.

24

25

26

27

28

29

30

1 G. MILOVANČEVIĆ:

2 P: Gospodine Grujiću, prema optužnici koja postoji protiv gospodina
3 Martića i od koje se on brani i priprema odbranu, stoji u aneksu 3 da je
4 totalno... da je ukupno stanovništvo SAO Krajine 1991. bilo 286.716 osoba, od
5 toga Hrvata 78.611, Muslimana 1.932...

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] To ste nam već rekli. Molim Vas idite
7 dalje. Već ste svedoku ove cifre rekli.

8 G. MILOVANČEVIĆ:

9 P: Da li nam možete reći kako objašnjavate da je broj prognanih koji se
10 pominje u Vašem nalazu, broj prognanih osoba hrvatske nacionalnosti višestruko
11 veći tri puta... gotovo tri puta veći od ukupnog stanov... broja stanovnika
12 hrvatske nacionalnosti na teritoriji koja je obuhvaćena ovom optužnicom?

13 O: Dakle, ja nisam dao, niti sam svjedočio o demografskim podacima, o
14 broju stanovništva. I sumnjam, dakle, da je... da bi bila moguća bilo kakva
15 greška u ovim podacima koje sam ja iznio. Iza svakog broja prognanih koji sam ja
16 rekao, stoji evidencijski karton prognane osobe u kojem je navedeno ime i
17 prezime i niz drugih podataka i mjesto odakle je protjeran. Prema tome, ovi
18 podaci koje sam ja ovdje prezentirao su podaci koji su zvanični podaci Ureda za
19 prognanike, koji je svaku tu osobu evidentirao. A moram napomenuti da ti podaci,
20 dakle, su javno prezentirani i nikad nije na njih bilo nikakvih prigovora, a s
21 druge pak strane, koincidiraju i s podacima UNHCR-a. A dozvolit ćete da nisam
22 govorio o demografskoj slici Republike Hrvatske, niti svjedočio o tome, niti je
23 to predmet moga svjedočenja.

24 P: Gospodine Grujiću, Tužilaštvo tvrdi da je na ovom području koje je
25 obuhvaćeno optužnicom, koje se i sada nalazi na karti, a predočio sam Vam
26 strukturu stanovništva, da je došlo do progona nehrva... nesrpskog stanovništva.

27

28

29

30

1 Tužilaštvo je prikazalo broj stanovnika čak po opštinama. Ja sam zato čak
2 pokušao i da Vam predočim broj stanovnika po opštinama, pa Vas pitam kako je
3 moguće ovo što sad Vi tvrdite? Dakle, ako je 1991., u vreme kada je bio sukob,
4 na toj teritoriji živelo, po navodima optužnice i po popisu stanovništva iz
5 1991., 78.611 Hrvata, možete li nam objasniti kako ih je to proterano 202.000 sa
6 tog područja?

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ovo je pitanje postavljeno i dat je
8 odgovor. Molom Vas da postavite sljedeće pitanje.

9 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.

10 P: Kada ste govorili o broju prognanih osoba, Vi ste pomenuli i oko
11 250.000-300.000 osoba koje su prognane, po proceni, 1995. godine u dve
12 operacije: "Blijesak" i "Oluja". Njih niste svrstali u kategoriju prognanih
13 osoba. Da li Vam je poznat podatak da je u tom periodu, u vreme "Oluje" i nakon
14 "Oluje", prema podacima Ujedinjenih nacija, do kraja oktobra srušeno 22.000
15 kuća stanovnika srpske nacionalnosti na ovom području? I u vezi sa tim, da li Vi
16 mislite... da li nam možete reći kakav je status tih osoba koje su pobile sa
17 tog područja spašavajući glavu i kojima je kompletna imovina devastirana i ne
18 mogu da se vrate, a Vi ih ne tretirate kao prognanike? Da li nam možete reći po
19 kom kriterijumu je određen njihov status?

20 O: Dakle, postoji status prognanika i postoji status izbjeglica. I ja ne
21 bih želio ulaziti ovdje u raspravu s Vama, ali moram napomenuti da je velika
22 razlika od prognanih iz Vukovara. Ako ste gledali snimke, gdje vidite da pod
23 pratnjom oružja se protjerivaju, pa protjerani iz Aljmaša gdje se pod pratnjom
24 oružja protjerivaju, pa niz slučajeva gdje se pismeno tražilo protjerivanje,

25

26

27

28

29

30

1 odnosno napuštanje imovine, nakon čega su protjerani. Dakle, to je kategorija
2 kad govorimo o 1991-1995. godini.

3 Kad govorimo o akcijama "Blijesak" i "Oluja", Vi ćete dozvoliti
4 činjenicu da su ti ljudi organizirano, u kolonama, gdje im je, dakle, bilo
5 omogućeno - i od strane Crvenog križa i drugih humanitarnih službi -
6 dostavljanje osnovnih napitaka i hrane, da su bili pod pratnjom, ali njihova je
7 želja bila da odu sa tog područja. I dozvolit ćete da je javno, dakle javno, i
8 predsjednik Republike i Vlada pozivali građane da ostanu na svojim mjestima.
9 Dakle, radi se o kategoriji koja je izbjegla i ona je kao takova definirana.
10 Nisam ju ja definirao, nego je definirana kao izbjegla i ta kategorija je
11 priznata svuda u svijetu. Izbjeglance su oni koji se nalaze u drugim državama i
12 oni su evidentirani kao izbjeglice. I isto tako, izbjeglice imaju mogućnost
13 povratka. I ja sam rekao da je od tih svih izbjeglica 120.000 već se vratilo.
14 Povratak je u toku i ima podnesenih novih 12.000 zahtjeva za povratak koji su
15 odobreni.

16 I isto tako bih Vas želio podsjetiti, već kad smo... rekao sam da ne
17 želim ulaziti u rasprave jer nije predmet mog svjedočenja, ali već kad ste
18 pitali, dozvolit ćete mi da kažem za novosrušene kuće. Da, bilo je zasigurno
19 srušenih kuća jako puno u tim operacijama. Ono što je bilo kazneno djelo je
20 procesuirano unutar Republike Hrvatske, ako gledamo s te strane, a s druge pak
21 strane, te kuće se obnavljaju. Vlada Republike Hrvatske donijela je program za
22 obnovu svih srušenih kuća i one se obnavljaju i ljudi se vraćaju kao povratnici.
23 Dakle, iz kategorije izbjeglica, o kojima sada govorimo, vraćaju se u svoje
24 kuće. Ali to isto nije predmetom mog svjedočenja.

25 P: Mi sada razgovaramo o tome da li su u Vašem izveštaju obuhvaćena sva
26 prognana lica. To je tema razgovora. Prema službenim hrvatskim podacima, da li

27
28
29
30

1 Vam je poznat taj podatak, operacija "Oluja" je za... na primer, ako već
2 govorimo o tom segmentu, završena od 4. do 7. avgusta 1995. godine, a kuće...
3 22.000 kuća je srušeno nakon tog perioda, do kraja oktobra. I Vi o... Vi kažete
4 da se tim ljudima sada prave nove kuće i kažete da je proterano između... da je
5 otišlo između 250.000 i 300.000 ljudi i da se jedan broj vratio. Ali se za 11
6 godina izbegli ljudi nisu vratili, daleko ih se manje vratilo nego što ih je
7 otišlo, a ljudima koji se vraćaju prave se veliki problemi. Da li me... Vam je
8 poznato nešto o tome?

9 O: Pa, ja stvarno ne znam o čemu bih ja trebao govoriti. Ako ja ulazim
10 sa Vama u raspravu, možemo mi i jako široko raspravljati i oko... Prema tome,
11 niti sam svjedočio o tome niti je to predmet moga svjedočenja.

12 P: Hvala Vam, gospodine Grujiću. Da li Vam je poznat podatak generalnog
13 sekretara Ujedinjenih nacija, koji je predočio Skupštini Ujedinjenih nacija,
14 Generalnoj skupštini, 15. maja 1993., da je na teritoriji Republike Hrvatske,
15 van područja SAO Krajine, iz Hrvatskih gradova van područja oružanog sukoba a
16 pod kontrolom hrvatskih vlasti, proterana 251.000 osoba srpske nacionalnosti? Da
17 li znate za taj podatak?

18 O: Ne znam za taj podatak. Ja imam podatak prema kojem je sa... oko
19 30.000 ljudi promijenilo mjesto prebivanja unutar Republike Hrvatske.

20 P: Da li Vam je poznat podatak da je...

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, da li još
22 uvijek namjeravate da koristite kartu koja se nalazi na grafoskopu?

23 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude. Karta može da se ukloni.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala. Možete da nastavite.

2 G. MILOVANČEVIĆ:

3 P: U vezi sa brojem prognanih osoba o kojoj govorite... o kojima
4 govorite u ovoj tački 34a Vašeg izveštaja, da li Vam je poznata činjenica da je
5 Predsedništvo Jugoslavije 10. aprila 1992. godine uputilo memorandum Boutrosu
6 Ghaliju, gospodinu Boutrosu Ghaliju, generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, u
7 kome ukazuje da je samo 1991. godine na području Zapadne Slavonije poginulo 282
8 građana srpske nacionalnosti, da je uništeno mnogo sela i da je oko 70.000 ljudi
9 bilo prisiljeno da napusti svoje domove, pod oružanim dejstvima hrvatskih
10 oružanih sastava? Da li znate za te podatke?

11 O: To takođe nije predmetom moga svjedočenja. Dakle, ja svjedočim o
12 službenim evidencijama a ne o određenim političkim događajima. Dakle, ja govorim
13 i svjedočim o službenim evidencijama koje vodi moj ured i poslu koji ja radim. I
14 isto tako o podacima koje sam službenim putem dobio, a vezane su uz obavljanje
15 moga posla. I ja sam te podatke u svom svjedočenju iznio i iza tih podataka
16 stojim.

17 A vezano uz Vaša pitanja koja se odnose na određene političke događaje,
18 ja stvarno ne mogu odgovoriti jer nije predmet mog svjedočenja.

19 P: Ja ne govorim o političkim pod... događajima, gospodine svedoče, a
20 pokušavam da proverim validnost službenih podataka koje predočavate Sudskom
21 veću.

22 Svedok Tužilaštva, gospodin Džakula, koji se pojavio u ovom postupku,
23 potvrdio je, odgovarajući na unakrsno pitanje Odbrane, da je na teritoriji

24

25

26

27

28

29

30

1 Zapadne Slavonije 1991. godine, prema podacima iz aprila 1992. godine, ukupno
2 spaljeno 129 sela, u kojima je porušeno 4.118 kuća i iz kojih je prognano svo
3 stanovništvo.

4 Da li Vi te stanovnike imate evidentirane u zvaničnim evidencijama? To
5 je moje pitanje, jer ih... njih, prema ovome što prikazujete kao listu
6 prognanih, ovde nema.

7 O: Pa ja nisam, dakle, apsolutno siguran da ih nema, niti mogu znati...
8 Dakle, kada postavljate takovo pitanje, Vi biste trebali, dakle, izaći s imenima
9 i prezimenima i tražiti da se uporede liste prognanika sa Vašim. I tada bismo
10 mogli govoriti o tome. Ja ne mogu znati tko je po imenu i prezimenu i sa kojeg
11 područja prognan. Ja imam podatke o količini prognanih ljudi sa pojedinih
12 područja koje smo dali, sa ra... obrađenim statističkim podacima koji su
13 uobičajeni da se prikazuju.

14 I dozvolit ćete samo još jednu opasku. Svaka osoba koja se prijavila Uredu
15 za prognanike, bez obzira na nacionalnu, vjersku ili bilu koju drugu pripadnost,
16 bila je evidentirana kao prognana osoba, nakon toga je bila zbrinuta u
17 prognaničkim naseljima ili mjestima gdje su ti ljudi zbrinjavani i pružana im je
18 određena socijalna pomoć sve do trenutka dok se nisu mogli vratiti u svoje
19 domove. Za sve ove ljude o kojima sam ja govorio, a to je 220.338 osoba. I s
20 obzirom... i s obzirom, dakle, da tu govorimo o županijama koje ste Vi spomenuli,
21 koje obuhvaća, moguću je da je... da su oni i, dakle, ili neki od njih tu
22 evidentirani. Ali ja to ne mogu znati. I u koliko biste to Vi željeli znati,
23 trebali ste, dakle, uputiti takovo pitanje, da se takovi podaci kompariraju i ja
24 bi ih, dakako, vrlo rado dostavio, jer to su transparentni podaci.

25 P: Gospodine Grujiću, Vi ovde, kao ekspert, niste dostavljali liste sa
26 imenima prognanih, pa ih nisam dostavio ni predočio ni ja Vama. Ali ste u Vašem
27 izveštaju naveli da je prognanih Srba, prema ovoj... ovom podatku na strani 11,
28 paragraf 34a Vašeg izveštaja, 3.104. Svedok Tužilaštva, gospodin Džakula, je
29 odgovarajući na pitanja Odbrane potvrdio da je samo iz Zapadne Slavonije 1991.
30 prognano oko 70.000 ljudi, a ja proveravam da li je ovaj podatak tačan ili ne.

1 Vi ste na to već dali odgovor, pa ću Vam postaviti sledeće pitanje:

2   Krizni štab opštine Slavonska Požega oglasio je 29.10.1991. godine
3 naredbu za evakuaciju svih građana 24 sela, gde je u tački 2 naređeno
4 stanovništvu da se iseli u druga naseljena područja opštine Slavonska Požega
5 zbog predstojećih dejstava. A u tački 1 naredbe za evakuaciju je naređeno
6 stanovnicima da ponesu samo lične stvari, najnužnija sredstva, zlatninu i novac.

7   Prema svedočenju svedoka Džakule, to stanovništvo je iseljeno, sela
8 popaljena. Da li Vi imate evidentirane podatke o svemu ovome ili ne?

9   O: Ne, niti je to djelokrug moga rada.

10   P: Ono što mene interesuje je - i ja bih voleo ako možete da nam
11 odgovorite - kako je moguće da u popisu prognanih osoba sa ove teritorije Vi
12 navodite podatke koji su ovakvi, između ostalih i 3.104 osoba srpske
13 nacionalnosti, u situaciji kada drugi, čak i pismeni i usmeni, dokazi govore o
14 potpuno drugačijim ciframa? Da li imate neko objašnjenje za to?

15   O: Dakle, ja ponavljam: podaci su zvanični, podaci su objavljeni i
16 transparentni i oni su kao takovi prezentirani, ja sam ih prezentirao. Ali moram
17 dodati, dakle: Vi cijelo vrijeme pokušavate meni imputirati nešto, dakle, i
18 zanemarujete broj koji sam rekao da je pored ovih brojeva koje ste Vi naveli,
19 bilo i 7.000 ostalih, dakle onih koji se nisu nacionalno deklarirali, što ne
20 znači da među njima nema jedan ili 7.000 osoba srpske nacionalnosti. Dakle,
21 prema tome, Vi se držite ovog broja, a u potpunosti se zanemarili ovaj broj koji
22 sam ja isto tako u svom svjedočenju iznio, da pored, dakle, ovih 3.104 koliko
23 ste rekli - i što je tačno - osoba srpske nacionalnosti koje se nalaze među
24 prognanima, ima i 7.032 ostalih, što ne znači da među njima nisu Srbi, ali se
25 nisu deklarirali. I ja sam, dakle... ovo je podatak, čvrsti podatak, gdje su
26 ljudi svojim potpisom stavili svoju nacionalnost i ona je kao takova
27 evidentirana. Ja ne mogu mijenjati, dakle, te podatke, ali ne možemo ni
28 zanemariti ovih 7.000 ostalih. Pa pomislite da li se među njima nalazi.

29   P: Suština mog pitanje jeste bila upravo to što ste rekli, gospodine

30

1 Grujiću, da li među tih 7.000, kako Vi kažete, može biti smešteno 70.000 drugih,
2 koji nisu pomenuti.

3 Hvala Vam. Preći ćemo na drugo poglavlje. Preći ćemo na podatke o
4 zatočenim osobama. To je točka 39 Vašeg izveštaja i pogledaćemo grafikon broj
5 10. Kada govorite o zatočenim osobama, možete li nam reći da li su to osobe koje
6 su oslobođene iz zatvora ili razmenjene, jer /?je l'/ ste samo te osobe imali u
7 vidu?

8 O: 7.666 osoba je evidentirano u evidencijama zatočenih osoba koje su
9 bile zatočene u zatvorima i logorima na teritoriji okupirane Republike Hrvatske,
10 na teritoriji Srbije i Crne Gore, odnosno tadašnje Savezne Republike Jugoslavije
11 i teritoriji Bosne i Hercegovine. I može se reći da su činili jedinstven sustav
12 logora.

13 P: Hvala Vam. Pošto stalno pominjete teritoriju... okupiranu teritoriju
14 Republike Hrvatske, u tom pogledu da ne bi bilo nekih nesporazuma, predočiću Vam
15 činjenicu koja je usaglašena sa Tužilaštvom, a ta se činjenica pominje u tački
16 31(a) saglasnosti o faktima, gde stoji da je 21. februara 1992. godine Savet
17 bezbednosti usvojio rezoluciju 743, koja je osnovala i proglasila mirovnu
18 operaciju Ujedinjenih nacija na izvesnim područjima u Hrvatskoj, koja su
19 označena kao područja pod zaštitom Ujedinjenih nacija. Dalje se u tom tekstu
20 kaže da su područja pod zaštitom Ujedinjenih nacija osnovana u područjima na
21 kojima Srbi čine većinu ili značajnu manjinu stanovništva i gde su međukomunalne
22 tenzije dovele do oružanog konflikta u skoroj prošlosti.

23 Da li je Vama poznato da se UNPA područja odnose upravo i oformljena su
24 na ovim područjima Republike Hrvatske gde je srpsko stanovništvo predstavljalo
25 većinu ili značajnu manjinu i gde je došlo do sukoba? Da li to znate?

26 O: Pa, ja sam to već pono... dakle, ponavljamo isto pitanje. Ja sam na
27 to pitanje u prošlom setu odgovora rekao da mi je poznato da su bile postavljene
28 zone pod nadzorom Ujedinjenih naroda, ali isto tako je jasno da su to
29 teritorijalno... da su ta područja teritorijalna cjelina Republike Hrvatske bila
30 i danas su.

1 P: U izmenjenoj optužnici koju smo malopre upravo predočavali Vama i
2 ukazivali na broj stanovnika, takođe se vidi da je broj stanovnika srpske
3 nacionalnosti na tim područjima od 268.000 u ukupnoj cifri, 78.000 su,
4 otprilike, stanovnici hrvatske nacionalnosti, ostalo su stanovnici srpske
5 nacionalnosti. Pa moje pitanje glasi: da li Vi nama tvrdite ovde da je
6 stanovništvo srpske nacionalnosti, koji su bili državljani...

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li je to 268 ili 286?

8 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Dok moj kolega pretražuje materijal,
9 mogu li ja nešto reći?

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da.

11 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Koliko vidim, on je izjednačio
12 stanovništvo sa brojkom 286.000, što je vjerovatno greška. To je... i 268.000.
13 Znači, zamijenio je. U optužnici stoji, međutim, da se taj broj odnosi na SAO
14 Krajinu i mislim da je... sam ja to već ranije spomenula, tako da bih zaista
15 savjetovala mom cijenjenom kolegi da provjeri prije nego što postavlja pitanje.

16 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospođo Valabhji.

17 Da li ste čuli to, gospodine Milovančević? Imate li ikakav odgovor?

18 G. MILOVANČEVIĆ:

19 P: Dakle, suština pitanja je bila: prema podacima iz optužnice, ukupno
20 stanovništvo SAO Krajine iznosi 286.716; 78.611 su stanovnici hrvatske
21 nacionalnosti, 193.649 stanovnici srpske nacionalnosti. Pitanje je bilo da li
22 gospodin Grujić tvrdi da su stanovnici srpske nacionalnosti...

23 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ovo ste pitanje postavili toliko
24 mnogo puta i ja sam Vas zamolio da ga... i rekao da ste ga postavili, da predete
25 na drugo. Šta Vi želite od ovog svjedoka da kaže, gospodine Milovančeviću? On se
26 ne bavi statistikama SAO Krajine, već sa ljudima za koje je bio obaviješten da

27

28

29

30

1 su ili mrtvi ili protjerani ili deportovani ili raseljeni. Šta Vi želite da Vam
2 ovaj svjedok kaže?

3 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, Tužilaštvo ne koristi termin "okupirana
4 područja". Ujedinjene nacije govore o zonama pod zaštitom Ujedinjenih nacija, a
5 svedok koristi termin "okupirana područja" i mene sad interesuje samo da li nam
6 može objasniti zašto koristi taj termin.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ali to je način na koji on radi. On
8 radi sa okupiranim područjima a ne sa UNPA zonama. Vi ne možete njega da
9 prisilite da koristi Vašu terminologiju. Vi imate sporazum sa Tužilaštvom.
10 Morate da iz onog što Vam kaže ekstrapolirate ono što je relevantno za Vaš
11 slučaj, Vaš predmet i za Vaše argumente. Da li Vi želite da on počne crtati
12 granice i da koristi termin "SAO Krajina" umjesto "okupirane teritorije"? On to
13 sasvim sigurno ne može.

14 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude. Razumeo sam Vas.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] I molim da nastavimo sa Vašim
16 unakrsnim ispitivanjem. Zaista idete u krugovima oko istog pitanja i sve ovo što
17 se odnosi na brojke, mislim da niko u ovoj sudnici ne razumije, osim Vas samih.

18 G. MILOVANČEVIĆ:

19 P: Gospodine Grujiću, u tački 39 izveštaja, naveli ste broj zatočenih
20 osoba. Da li je izvor podataka o zatočenim osobama Vaša uprava?

21 O: Izvor podataka je moja uprava.

22 P: Hvala. Prema podacima, 88% zatočenih su osobe muškog pola. Da li je
23 to tako?

24 O: Dozvolit ćete da pogledam. 88% su osobe, tako je, muške... muškog
25 spola.

26

27

28

29

30

1 P: Da li je tačno da je od osoba čija je starost poznata, 89% osoba
2 starosti između 18 i 60 godina ili, po brojci, 5.224 osobe?

3 O: Tako je.

4 P: Međutim, Vi navodite da je nepoznata starost 1.799 osoba koje su bile
5 zatočene.

6 O: Tako je.

7 P: Da li nam možete reći otkuda tako visok broj lica čije su godine
8 nepoznate?

9 O: Dakle, u svakom dosadašnjem elementu, odnosno sekciji o kojoj smo
10 razgovarali, prognanici, sada razgovaramo o logorima, razgovarali smo o
11 nestalima, dakle u svakom tom elementu ja sam dao podatke s kojima raspolažemo.
12 I u nekoliko navrata sam objasnio, ali sada ću ponoviti: dakle, statistike se
13 prave na bazi postojećih podataka. U svim onim slučajevima gdje podatak nije
14 potpun i mogao bi dovesti do nesporazuma, zabune, takav... dakle, takva osoba se
15 stavlja u kategoriju "nepoznata". Dakle, on je mogao imati godište, ali nije
16 dao, iz nekih razloga nije dao svoj datum rođenja ili nije dao nacionalnost ili
17 nije, dakle, jednostavno takav podatak iz nekih administrativnih razloga
18 evidentiran, ali je jasno da je to broj. Dakle, postoji vrlo jasno da se radi o
19 tom broju zatočenih osoba, a tamo gdje su podaci nepoznati, oni su kao takovi i
20 iskazani. Ali se analiza u svim segmentima, dale, o kojima smo razgovarali.
21 radila i vidjeli smo je na poznatima, gdje se... a št... radi o podacima koji su
22 statistički validni, jer preko 75% podataka je obrađeno i vidi se slika o svakoj
23 problematici.

24 Znači da u ovom slučaju, kad govorimo o zatočenim osobama, tamo gdje sam
25 naveo da nemamo podatak, onda taj podatak nije statistički ni obrađivan i nije u
26 konačnici dao konačnu sliku. Ako... ako sam bio dovoljno jasan.

27 P: Hvala Vam, gospodine Grujiću. Jeste. Pitanje sam postavio iz jednog
28 jednostavnog razloga. Kada se radi o, na primer, nastradalim osobama koje su
29 ekshumirane pa se ne može utvrditi tačno godina života, to mi je jasno. Međutim,
30 ovde se radi o živim ljudima koji postoje, pa me zbog toga interesuje kako je

1 moguće da nije utvrđen broj. To je bio razlog za postavljanje pitanja, ali Vi
2 ste dali odgovor. Hvala Vam.

3 Takođe navodite da je čak 47% zatočenih nepoznat... da je za 47%
4 zatočenih nepoznato da li su civili ili pripadnici oružanih formacija.

5 O: Tako je. Dakle, postoje kategorije "pripadnik oružanih formacija" ili
6 "civil". Tamo gdje to nije bilo jasno i gdje nemam jasan podatak, stavljeno je
7 kao "nepoznato".

8 P: Od lica čiji je status poznat, njih 52% su branitelji ili 2.094
9 osobe, odnosno pripadnici oružanih formacija. Da li sam tačno...

10 O: Jeste, tako je.

11 P: U izveštaju navodite da je nepoznata nacionalnost čak 1.878 lica koja
12 se vode kao zatočeni.

13 O: Tako je.

14 P: Možete li nam reći odakle tako visok broj lica čija je nacionalnost
15 nepoznata?

16 O: Kao i u ranijim, dakle, statistikama - i ponavljam - osoba nije dužna
17 dati svoj... svoju nacionalnu pripadnost. Svatko onaj ko ju je želio dati, dao
18 ju je. Onaj koji nije želio, nije ju dao i tada takova osoba ide u kategoriju
19 "nepoznate nacionalnosti". I ponavljam, dakle, da sukladno svim međunarodnim
20 standardima, nacionalnost i vjeroispovijest se ne može, dakle, nikakvom prisilom
21 tražiti od bilo koga.

22 P: Hvala Vam. Prema ovoj...

23 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Grujiću, Vi ste i juče dali
24 ovaj odgovor i to više puta; je li tako?

25 SVJEDOK: Časni Sude, govoreći o statistikama, ja sam, dakle, u svim, kao
26 što sam rekao, poglavljima u kojima me je poštovani odvjetnik ispitivao, ja sam
27 davao vrlo jasne odgovore da tamo gdje je nepoznata struktura, ja sam je navodio
28 kao "nepoznatu", upravo zato da imamo jasnu situaciju koja je vidljiva iz
29 poznate analize koja je data u prilogu.

30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Sve što sam ja hteo da kažem je da
2 ste Vi ovaj odgovor dali juče i to više puta, a i danas.

3 SVJEDOK: /nečujno/

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. Hvala Vam.

5 Gospodine Milovančeviću, zamoliću Vas da postavite nova pitanja ili ću
6 morati da Vas prekinem i to svaki put kad budete postavili pitanje koje ste već
7 postavili.

8 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.

9 P: U Vašem izveštaju, kada je u pitanju dužina trajanja zatočenja,
10 navodite da je čak 2.052 osobe... za 2.052 osobe nepoznato koliko su dugo bile
11 zatvorene. Da li je to tačno?

12 O: Tačno je.

13 P: Da li nam možete odakle tako visok broj lica za koje se ne zna koliko
14 su dugo bile u zatvoru?

15 O: Mogu.

16 P: Molim Vas.

17 O: Evo, pokušat ću objasniti. Dakle, neki ljudi su zarobljeni. Odnosno,
18 ne neki, nego ti ljudi su zarobljeni i oni prilikom izlaska iz zarobljeništva,
19 kroz razmjene, a dozvolit ćete da su prošli izuzetno težak put, ja neću govoriti
20 o torturama i onome što su prošli, ali sigurno im nije bilo lako, oni se nisu
21 mogli sjetiti datuma, a dozvolit ćete da je to i ljudski i normalno da se nisu
22 mogli sjetiti datuma kada su zarobljeni, da li je to bio 13-ti ili 15-ti. U tom
23 slučaju, zbog korektnosti evidencija, mi takav podatak stavljamo u "nepoznato".

24 P: Prema Vašem izveštaju, od lica za koje se zna koliko su dugo bila
25 zatvorena, ubedljivo najveći broj lica, njih 72%, je bilo zatvoreno između 30
26 dana i jedne godine. Da li je to tako?

27 O: Tako je.

28

29

30

1 P: Pošto mi se ovo čini prevelikim vremenskim rasponom, da li imate
2 preciznije podatke u okviru ovog vremena? Na primer, koliko je bilo lica
3 zatvorenih do 3 meseca, koliko do 6 meseci, neki bliži podatak?

4 O: Ne. Mi smo davali ove podatke zato što smo uvijek i ranije radili na
5 bazi tih statistika, jer one su bile relevantne zbog pružanja soc...
6 psihosocijalne pomoći i zbog toga su takve statistike. A ukoliko je potrebno,
7 one se mogu izraditi naknadno.

8 P: Da li nam možete reći na koji vremenski period i na koju teritoriju
9 se odnose ove podaci o zatočenim osobama?

10 O: Mogu. Dakle, prva zatočenja su počela u sedmom mjesecu 1991. godine.
11 I kao što sam rekao, zadnji zatočenik je oslobođen 1996. godine.

12 P: Hvala Vam. Prema podacima koji se mogu naći na grafikonu 10, ova lica
13 su bila u zatvorima, odnosno zatvorena na teritoriji Srbije, Crne Gore, Bosne i
14 Hercegovine i, kako navodite, okupiranim područjima Republike Hrvatske. Da li
15 takav podatak postoji u Vašem izveštaju?

16 O: Tako je.

17 P: Prema Vašim podacima, na tim područjima je bilo zatvoreno ukupno
18 2.404 osobe. Pošto se ovaj postupak tiče SAO Krajine, da li imate podatke koji
19 se odnose na SAO Krajinu ili opštine koje su je činile?

20 O: Da. Oni su Vam dati u tablici broj 9 i tu je vrlo jasno izrečeno da
21 je 2.404 osobe... da su bile u zatvorima na ranije okupiranim područjima
22 republike Hrvatske.

23 P: U paragrafu 38 izveštaja, govorite o pouzdanosti podataka o
24 zatvorenim licima i u tom kontekstu kažete da je većina tih lica... da je
25 većinu tih lica u zatvoru registrovao Međunarodni komitet Crvenog krsta. Da li
26 je tako?

27

28

29

30

1 O: Dati su podaci, isto u prilogu, koji je to broj osoba koje su
2 registrirane od strane Međunarodnog komiteta Crvenog križa.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim Vas da nam kažete koji je broj
4 dokaznog predmeta ovog grafikona o kojemu govorite, gospodine Milovančeviću.

5 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, oprostite što to nisam ranije učinio. Radi
6 se o analizi podataka o zatočenicima i mislim da je taj dokazni predmet 298. Ako
7 koleginya iz Tužilaštva može u tom smislu da mi pomogne.

8 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] To je ERN 04693033.

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim Vas samo da isključite mikrofona
10 dok listate papire.

11 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Izvinjavam se. Dakle, to je dokazni
12 predmet 300.

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Uredu, 300.

14 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vam, poštovana koleginya.

15 P: Gospodine Grujiću, u grafikonu 10, koji ste pripremili, navedeno je
16 da je 2.404 osobe bilo zatočeno u okupiranim područjima Republike Hrvatske a da
17 je Međunarodni komitet Crvenog krsta potvrdio samo njih 499, a da 1.905 lica
18 nije potvrdio. Da li je to tako?

19 O: Tako je.

20 P: Preći ćemo sada na dokument broj 11. To su statistike vezane za
21 pojedina mesta, misli se na Baćin, Dubicu, Cerovljane, Nadin. Prvo pitanje u
22 vezi sa ovom statistikom koja se odnosi na ova mesta: Vi dajete podatke o broju
23 stanovnika 1991. godine, a kao izvore navodite Državni zavod za statistiku i
24 druge izvore, kako doslovno kaže; da li je to tako?

25

26

27

28

29

30

1 O: Tako je.

2 P: Možete li nam reći koji su to drugi izvori, osim statistike koje
3 koristite?

4 O: Podaci dobiveni od sadašnjih općina i mjesta o kojima smo
5 razgovarali, literatura koja je pisana o tim mjestima, možemo je dakle i
6 pogledati, ali je osnova, dakle osnova je Zavod za statistiku.

7 P: Vi ste sada rekli da su pored statistike podaci i iz opština na
8 kojima se ova mesta nalaze. Međutim, malopre ste odgovarajući na moje pitanje
9 rekli da ste koristili samo podatke iz županija i odnose se na županije.

10 O: Dozvolit ćete, u sadašnjim županijama isto tako postoje općine i
11 dakle postoji općina Hrvatska Dubica, na primjer, koja obuhvaća mjesta
12 Cerovljane i Baćin, a nalazi se u županiji Sisačko-moslavačkoj.

13 P: Dakle, ta opština Hrvatska Dubica je postojala 1991., a postoji i
14 danas i nalazi se u ovoj županiji; jeste nam to rekli?

15 O: Ne, ja sam rekao da sam uzeo podatke... Hrvatska Dubica je postojala
16 tamo. Ne znam da li je 1991. bila općina ili nije, ali je sada općina i s
17 obzirom da sam ja sada radio podatke, koristio sam podatke od te, dakle, općine.

18 P: Da li to znači da ste za neke kategorije izveštaja koristili podatke
19 iz opština, a za neke niste? Za prognane, za poginule, za ekshumirane niste, a
20 za neke jeste.

21 O: Pa dozvolit ćete da ja mogu izabrati i... i vršiti provjere svojih
22 određenih navoda i podataka o kojima vještačim, odnosno o kojima dajem svoje
23 iskaze, iz različitih izvora i koristiti različitu literaturu.

24 P: Hvala. U vezi Baćina, Dubice, Cerovljana i Nadina, navodite da je
25
26
27
28
29
30

1 broj poginulih nepoznat. Da li tako kažete?

2 O: Tako je. Nemamo točan broj poginulih.

3 P: U vezi mesta za koje... za koje je navedeno da ima poginulih, mislim
4 na Škabrnju, Brušku, Saborsko, Poljanak, Lipovaču, samo je za Lipovaču naveden
5 status poginulih, odnosno da li su civili, vojnici ili pripadnici civilne
6 zaštite. Da li je to tako?

7 O: Morao bih provjeriti, ali dakle, temeljem Vašeg izlaganja, a ja
8 ponavljam: dao sam one podatke koje sam imao. Tamo gdje nemam podatke, ne mogu
9 ih dati. I Vi me možete pitati za podatak koji sam ja dao, da li je točan ili
10 nije točan, a ne za podatak koji nisam dao.

11 P: Dakle, s obzirom da je samo za Lipovaču naveden podatak o tome da li
12 su poginuli civili, vojnici i pripadnici, da li ovaj Vaš znači da za ova druga
13 mesta Vi takve podatke niste imali?

14 O: Tako je. Nisam imao i ukoliko nisam imao takav podatak, nisam ga ni
15 dao.

16 P: Hvala lepo. Što se tiče Nadina, prema podacima koje iznosite, broj
17 prognanih je veći od broja stanovnika. Govorite o 699 prognanih, a Nadin je imao
18 666 stanovnika. Kako to objašnjavate?

19 O: Evidentno da je došlo o... do permutacije između stanovnika i
20 prognanih. 699 treba biti stanovnika a 666 prognanih. Dakle, permutacija
21 brojeva.

22 P: Kada govorite o Baćinu, to je dokument broj 12, nosi oznaku
23
24
25
26
27
28
29
30

1 0469-3262-0469-3264 na B/H/S-u, dokument o Baćinu predstavlja spisak 108 osoba
2 iz Baćina, Dubice i Cerovljana, koje su, prema paragrafu 26 optužnice, ubijene.
3 Da li je to tako?

4 O: Pa, ja bih trebao pobrojati ove osobe. Koliko ste rekli da je? Hoćete
5 biti dobri i ponoviti?

6 P: Gospodine Grujiću, na trećoj strani, odnosno na poslednjoj strani
7 ovog popisa nalazi se naznaka da je na popisu 108 osoba. To možete proveriti.

8 O: Tako je. Na popisu je 108 osoba.

9 P: Pre pauze, možda samo još jedno kratko pitanje. Vi ste taj spisak
10 uporedili sa Vašim podacima. Da li je tako?

11 O: Tako je.

12 P: Hvala Vam.

13 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, mislim da bi ovo bio trenutak za pauzu.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala. Sada ćemo završiti sa radom i
15 vraćamo se u 10.45h.

16 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim ustanite.

17 ... Početak pauze u 10.16h

18 [Svjedok se povlači]

19 ... Sjednica nastavljena u 10.48h

20 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Ustanite, molim.

21 Izvolite sjesti.

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Vidim da ste na nogama, gospodine
23 Whiting.

24 G. WHITING: [simultani prijevod] Da, časni Sude. Samo bih jedan trenutak
25 htio da uzmem od Vašeg vremena, sa pitanjem rasporeda, zato što treba biti
26 potrebno da se izvrše neke pripreme danas.

27 Kao što je Vijeću poznato, imamo za ovu sedmicu ostala dva svjedoka.
28 Sljedeći svjedok, gospodin Strinović, se drugi puta pojavljuje pred ovim Sudom,

29

30

1 zato što je bio ovdje i svjedočio tokom sedmice kada je suđenje otkazano zbog
2 bolesti gospodina Martića i on je, znači, ovdje drugi puta. Imamo trećeg
3 svjedoka koji treba da svjedoči kratko. U stvari, za to bi trebalo... trebalo bi
4 da pređemo na poluzatvorenu sjednicu.

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim da pređemo na poluzatvorenu
6 sjednicu.

7 [Poluzatvorena sjednica]

8 (redigirano)

9 (redigirano)

10 (redigirano)

11 (redigirano)

12 (redigirano)

13 (redigirano)

14 (redigirano)

15 (redigirano)

16 (redigirano)

17 (redigirano)

18 (redigirano)

19 (redigirano)

20 (redigirano)

21 (redigirano)

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Strana 3623 redigirana. Poluzatvorena sjednica.

- 1 (redigirano)
- 2 (redigirano)
- 3 (redigirano)
- 4 (redigirano)
- 5 (redigirano)
- 6 (redigirano)
- 7 (redigirano)
- 8 (redigirano)
- 9 (redigirano)
- 10 (redigirano)
- 11 (redigirano)
- 12 (redigirano)
- 13 (redigirano)
- 14 (redigirano)
- 15 (redigirano)
- 16 (redigirano)
- 17 (redigirano)
- 18 (redigirano)
- 19 (redigirano)
- 20 (redigirano)
- 21 (redigirano)
- 22 (redigirano)
- 23 (redigirano)
- 24 (redigirano)
- 25 (redigirano)

26 [Otvorena sjednica]

27

28

29

30

srijeda, 12.04.2006.

Predmet br. IT-95-11-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena sa transkriptom na engleskom jeziku.

- 1   TAJNIK: [simultani prijevod] Sad smo na javnoj sjednici.
- 2   SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala. Prije nego što zaboravimo,
- 3 sutra ćemo dakle zasjedati u sudnici broj I.
- 4   [Svjedok je ušao u sudnicu]
- 5   SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Možete nastaviti, gospodine
- 6 Milovančeviću.
- 7   G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.
- 8   P: Gospodine Grujiću, pre pauze stali smo na listi žrtava u Baćinu,
- 9 vezanih... koja je lista vezana za paragraf 26. To je događaj iz desetog meseca
- 10 1991. godine. Jesmo li se saglasili da s... je prema ovoj listi na popisu nalazi
- 11 108 osoba? To je bilo poslednje pitanje koje sam Vam postavio.
- 12   O: Tako je.
- 13   P: Hvala Vam. Vi ste taj spisak uporedili sa Vašim podacima i to je
- 14 takav spisak; je li tako?
- 15   O: Upravo tako. Upoređeni su podaci i prezentirani.
- 16   P: Hvala. Iz dokumenta vidim da je od tih 108 osoba njih 48 ekshumirano
- 17 i identifikovano. Da li je tako?
- 18   O: 48 osoba je identificirano.
- 19   P: Dakle, samo za njih 48 je potvrđeno da su mrtvi. Da li je to tako?
- 20   O: Tako je. Za njih 48 je nesporno potvrđeno da su mrtvi.
- 21   P: Među njima je i Ana Tepić, koja je inače osoba srpske nacionalnosti,
- 22 kako se vidi iz dokumentacije Vašeg ureda. To je 65ter, exhibit 373. Da li se
- 23 sećate tog podatka?
- 24   O: Tepić Ana se nalazi na tom popisu, ali koje je nacionalnosti, ja
- 25 uopšte to ne mogu tvrditi.
- 26   P: Hvala, hvala. Hvala. 25 osoba se, prema službenoj evidenciji Vaše
- 27 uprave, vode kao nestale.
- 28
- 29
- 30

- 1 O: Tako je.
- 2 P: Da li su to one osobe za kojima se još traga?
- 3 O: Tako je. To su osobe za koji... za koje još nemamo nikakvu
4 informaciju.
- 5 P: Sa ovog spiska od 108 osoba koje se navode kao žrtve u Baćinu,
6 navodite da za 26 osoba nema nikakvih podataka, odnosno da se te osobe ne nalaze
7 ni u jednoj evidenciji koju vodite. Da li je to tako?
- 8 O: Tako je.
- 9 P: Da li to znači da niko nije ni prijavio njihov nestanak?
- 10 O: Moguće je da nitko nije prijavio njihov nestanak, što je učestala
11 pojava u problematici nestalih osoba.
- 12 P: Da li to znači da tih 26 osoba nema ni na spisku ovih 12.078
13 poginulih o kome smo govorili?
- 14 O: Tako je.
- 15 P: Hvala. Preći ćemo sada na dokument koji se odnosi na selo Vukoviće.
16 Pardon, nisam uključio mikrofona. Oprostite. Preći ćemo na dokument koji se
17 odnosi na Vukoviće. U vezi spiska 10 osoba iz Vukovića, navodite da su dve osobe
18 ekshumirane 1996. iz pojedinačnih grobnica i da se četiri osobe vode kao
19 poginule. Da li je to tako?
- 20 O: Tako je.
- 21 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Oprostite, gospodine Milovančević.
22 Možete li nam reći na koji se dokazni predmet pozivate, vezano za one koji su
23 uvršteni u spis, kako bismo mogli da pratimo?
- 24 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, u pitanju je dokument 12. Na B/H/S-u to
25 je... nosi oznaku 0469-3266, na B/H/S-u, dokument broj 12.
- 26 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Molim Vas da mi date broj dokaznog
27 predmeta.
- 28 G. MILOVANČEVIĆ: Mislim da se svi ovi podaci nalaze na dokazu broj 301.
29
30

1 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Hvala.

2 G. MILOVANČEVIĆ:

3 P: Gospodine Grujiću, da li ste urad... da li ste Vi obradili spisak od
4 10 osoba iz Vukovića koje se navode kao žrtve?

5 O: Jesam i to je isto dano u prilogu.

6 P: Navodite da je od tih 10 osoba, dve su ekshumirane 1996. iz
7 pojedinačnih grobnica, a četiri osobe se vode kao poginule. Da li je tako?

8 O: Tako je.

9 P: Jedna osoba se vodi kao nestala. Dakle, za njom se još traga?

10 O: Tako je.

11 P: Za ovaj spisak od 10 osoba iz Vukovića, navodite da za tri osobe
12 nemate nikakvih podataka.

13 O: Tako je. Znači, ne nalaze se niti u jednoj službenoj evidenciji koju
14 vodi moj ured.

15 P: Da li to znači da...

16 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Oprostite, gospodine Milovančeviću.

17 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Pitam se da li sam na istoj strani
18 kao i moj cijenjeni kolega. 210 ljudi? Mi u prevodu na engleski imamo 210, a ako
19 pogledam stranu ovog dokaznog predmeta koji se odnosi na žrtve iz Vukovića, mi
20 nemamo spisak od 210.

21 PREVODITELJICA: Prevodilac kaže da je to vjerovatno greška u prevođenju
22 i ispričava se.

23 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ako mogu da pomognem. Dakle, ja govorim o
24 žrtvama u Vukovićima. To je spisak koji se nalazi... koji je vezan za paragraf
25 29, 07.11.1991., i na njemu se nalazi 10 osoba. I koliko sam razumeo kolegu...
26 gospodina Grujića, on je potvrdio da se radi o spisku od 10, a ne od 210 osoba.

27

28

29

30

1 Očigledno je neka greška u prevodu, pretpostavljam.

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Jeste li zadovoljni?

3 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Da. Hvala.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, izvolite.

5 G. MILOVANČEVIĆ:

6 P: Rekli ste, gospodine Grujiću, da za tri osobe sa spiska nemate

7 nikakvih podataka. Da li to znači da te tri osobe nema ni na spisku poginulih?

8 O: To znači da se nalaz... ne nalaze na popisu poginulih.

9 P: Hvala Vam. Kada govorite o podacima koji se tiču Nadina, to je

10 dokument koji nosi oznaku 04693269, za Škabrnju, prvi slučaj Bruš i Brušku, da

11 li nam možete reći da li se Vaša komisija bavila licima navedenim na spisku kao

12 žrtve u Nadinu, Škabrnji - prvi slučaj, i u Bruškoj? Da li se Vaša komisija

13 bavila tim licima?

14 O: Hoćete biti dobri da to pojasnite? Na koji način mislite da li se

15 "bavila"? U Ška... Dakle, tamo gdje je navedeno u dokumentu da smo vršili

16 ekshumacije i identifikacije, dakle tu smo se direktno bavili. Tamo gdje se

17 navodi da je neka od žrtava se nalazi na popisu identificira... na popisu

18 poginulih, dakako, to smo se administrativno bavili. Prema tome, bavili smo se

19 svim tim osobama na način o kojem smo govorili kroz cijeli proces. Ako sam dobro

20 razumio pitanje.

21 P: Hvala Vam. Postaviću Vam još jedno pitanje, kratko, da bi do kraja se

22 razumelo šta sam pitao. Dakle, da li ste podatke o ovim žrtvama koje se odnose

23 na Nadin, Škabrnju - prvi slučaj, i Brušku dobili sa strane, dakle kao podatke

24 od drugih organa?

25 O: Tako je. Tako je.

26 P: Hvala Vam. To sam pitao. Kada ste govorili o broju prognanih iz

27 Lipovače, Vi ste naveli da je prema popisu stanovnika iz 1991. godine broj

28

29

30

1 stanovnika bili 267, a da je prognanih 210. Da li mi možete potvrditi taj
2 podatak?

3 O: Da. Dakle, Lipovača, prema zavodu za... Državnom zavodu za
4 statistiku, 267 stanovnika, prognanih 210, evidentiranih u Upravi za prognanike
5 i izbjeglice.

6 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ovi se podaci nalaze u dokazu, u skupnom
7 dokazu koji ozn... nosi oznaku broj 301.

8 P: Gospodine Grujiću, Vi govorite o broju od 210 prognanih osoba iz
9 Lipovače, (redigirano)
10 da su pre dolaska JNA u selo, krajem devetog ili početkom desetog meseca,
11 meštani napustili selo i da je u selu ostalo samo 15-ak starijih osoba. Da li
12 znate za taj podatak?

13 O: Pa, vjerovatno da su sačekali dolazaka oružanih snaga, vjerovatno bi
14 se nalazili u nekoj drugoj kategoriji a ne u kategoriji prognanih.

15 P: Gospodine Grujiću, nisam pitao za Vaš komentar, nego Vi govorite o
16 210 prognanih osoba, a svedok Tužilaštva je saopštio da su te osobe dan ranije
17 otišle iz sela. Da li Vam taj podatak nešto znači?

18 O: Ne, ne znači mi ništa. Dakle, ja Vam govorim da je 210 osoba
19 evidentirano u Uredu za prognanike i kao prognanici su bili smješteni u
20 prognaničkim naseljima i imali status prognanika u Republici Hrvatskoj sve do
21 povratka u njihove domove.

22 P: Hvala Vam. U istom dokaz...

23 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Samo jedan trenutak, gospodine
24 Milovančeviću. Ovo ime koje ste spomenuli, ime tog svjedoka, zar to nije
25 zaštićeni svjedok? Ne želim da ponovim opet pitanje, ali on se nalazi na strani
26 35, red 12. Zar to nije bio zaštićeni svjedok i zar ne bi trebalo da izbrišemo
27 to ime?

28

29

30

1 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, u pravu ste. Trebali bi to učiniti. Ja sam
2 učinio grešku potpuno nesvesno. Previd sam učinio.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. Zamolio bih da se ime
4 izbriše.

5 Hvala. I možete nastaviti. Da li ste to isto pitanje...

6 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Da, to je ono što smo htjeli.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

8 G. MILOVANČEVIĆ:

9 P: Kada govorite o broju prognanih stanovnika iz Cerovljana, Vi kažete
10 da je broj stanovnika po popisu iz 1991. bio 512, a da je prognanih 203. Je li
11 tako, gospodine Grujiću?

12 O: Dozvolit ćete da provjerim.

13 PREVODITELJ: Gospodine Milovančeviću, prevodioci Vas mole da sporije
14 brojke čitate. Hvala.

15 SVJEDOK: Hoćete biti dobri da ponovite broj?

16 G. MILOVANČEVIĆ:

17 P: Pitao sam Vas, gospodine Grujiću, za Cerovljane. Navedeno je na vrhu
18 izveštaja da je po popisu stanovnika bilo 512 stanovnika u selu, a da je
19 prognanih 203. Da li takav podatak postoji u Vašem izveštaju?

20 O: Tako je, to je podatak koji stoji u mom izvještaju.

21 P: Dva svedoka Tužilaštva, koji su se pojavili u dosadašnjem toku
22 postupka, saopštila su da je Tomislav Mateljak, šef Kriznog stožera Hrvatske
23 Dubice, naredio evakuaciju civilnog stanovništva Hrvatske Dubice i okolnih sela.
24 Drugi svedok, koji je inače iz same Hrvatske Dubice, takođe govori o evakuaciji
25 stanovništva iz Dubice i okolnih sela 14. septembra, dakle pre nego što je došlo
26 do zaposedanja tih sela. Da li Vam taj podatak nešto znači?

27 O: Ne. Dakle, ja ću ponoviti: ja ne ulazim u okolnosti pod kojim je
28 netko napustio svoj dom. Ja imam - i stojim iza podatka - da su ti ljudi u

29

30

1 kategoriji prognanika, a na koji način su oni dakle protjerani, ja u to... i na
2 koji način su napustili svoje domove, ja u to uopće ne ulazim niti je to
3 predmetom moga svjedočenja. Ja govorim o evidencijama koje su službene, i iza
4 kojih stoji iza svake osobe dokument.

5 P: Suština mog pitanja jeste bila: da li, dakle, kada govorite o
6 prognanim iz Cerovljana, znate ili ne raspolo... i mat... raspoložete ili ne
7 raspoložete podatkom da je Krizni stožer Dubice, Cerovljana i Bačina naredio
8 evaku...evakuaciju stanovništva?

9 O: Ne raspoložem, niti trebam raspolagati.

10 P: Hvala Vam, gospodine Grujiću. Sledeća stvar koju sam želeo da Vas
11 pitam odnosi se na događaje vezane za Zagreb. To je dokument broj 12. Poslednja
12 cifra oznake dokumenta na B/H/S-u je 3274. Inače, to je dokazni predmet broj
13 303.

14 Na spisku poginulih u Zagrebu 2. i 3. maja 1995., 02. i 03.05.1995.,
15 koji je priložen uz optužnicu, nalazi se sedam osoba. Međutim, prema Vašoj
16 evidenciji pet osoba je poginulo a za dve navedene osobe nema nikakvih podataka.
17 Da li je tako?

18 O: Dakle, prema podacima koje ja imam o poginulim osobama, to je 5
19 poginulih osoba.

20 P: U tih pet poginulih osoba, dakle, ne spadaju Ivan Brodač i Luka
21 Skračić, koji se nalaze na spisku ovih sedam osoba; jesam li upravu?

22 P: Ne znam. Trebao bih provjeriti, gospodine odvjetniče. Za dva... za
23 dvije osobe nemam podatke, što ne znači da nije tako.

24 P: Vaša uprava bavi se pitanjem zatočenih i nestalih i s tim u vezi
25 ekshumacijama. Da li poginuli u Zagrebu spadaju u domen aktivnosti Vaše uprave?

26

27

28

29

30

1 O: Spadaju, kako ne. Dakle, oni su prošli obradu posmrtnih ostataka na
2 Zavodu za sudsku medicinu i ti podaci su kao takovi ušli u podatke o poginulim
3 osobama.

4 P: Juče ste u odgovoru na moja pitanja pomenuli da je u periodu
5 između... da je u operacijama "Bljesak" i "Oluja" izbeglo između 250.000 i
6 300.000 osoba za koje se tvrdi da su... za koje ste rekli da su većinom srpske
7 nacionalnosti. Da li nam možete reći broj osoba koji je izbegao za vreme
8 operacije "Bljesak" sa područja Zapadne Slavonije u maju 1995. godine?

9 O: Dakle, ja sam govorio da se radi o procjenama i da je iza tih
10 procjena... Dakle, to su procjene iz različitih izvora a ne službeni podaci. I
11 da to sam dao kao informaciju s kojom raspolazem. I radi se o ukupnom broju, a
12 ne mogu, dakle, ulaziti u pojedina područja, općine. Dakle, ja takove podatke
13 nemam niti... niti... Ja mogu samo govoriti o povratnicima iz te kategorije,
14 gdje su evidentirani, gdje postoje čvrsti i egzaktni podaci.

15 P: Kažete da možete govoriti o povratnicima. Da li je to predmet rada
16 Vaše uprave? Vi ste Uprava za prognane i nestale.

17 O: Ne, nije. Ali ja sam...

18 P: Hvala Vam, dovoljno je.

19 O: Da, ali dopustite da objasnim.

20 P: Izvolite.

21 O: Ja sam u nekoliko navrata tijekom Vašeg ispitivanja vrlo jasno rekao
22 zašto su ti podaci sastavni dio podataka u mojoj upravi, iako nisu opisani u
23 uredbi. Ja sam rekao da ova komisija, odnosno uprava kojoj sam ja na čelu,
24 između ostalog vrši i razgovore i pregovore sa Komisijom za humanitarna pitanja
25 i nestala lica, dakle vidite koja je to širina, iz Srbije i Crne Gora. I upravo
26 iz tih razloga, kao vođa delegacije, moram imati podatke o svim pitanjima koja
27 se otvaraju u tim procesima. Prema tome, to su podaci koji su meni zvanično,
28 službeno dostavljeni za potrebe rada moje uprave.

29

30

1 P: Hvala Vam. Da li nam možete reći broj osoba koje su poginule u toku
2 operacije "Bljesak" na području Zapadne Slavonije? Govorili ste o broju žrtava u
3 Zagrebu, da li znate broj žrtava na teritoriji Zapadne Slavonije?

4 O: Prema podacima kojima raspolaže moja uprava, a što je u djelokrugu
5 njenog rada, imamo podatak da je 168 osoba smrtno stradalo, koje su asanirane i
6 pokopane na grobljima. I o tim osobama, kao što sam rekao, izvještena je
7 međunarodna zajednica, izvještteni su predstavnici Srbije i Crne Gore,
8 dostavljena je dokumentacija za preliminarnu identifikaciju, znači dosje o samom
9 događaju za svih... dakle, za osobe za koje smo imali takvu dokumentaciju.

10 P: Jesam li Vas dobro razumeo, dakle to su osobe za... koje su asanirane
11 a koje su nastradale u toku operacije "Bljesak"?

12 O: Tako je.

13 P: Hvala. Još jedno pitanje imama za Vas. Da li Vam je poznato nešto o
14 žrtvama iz Paulin Dvora, koje su iz mesta kod Osijeka prebačene u određenim
15 kontejnerima, odnosno buradima, na područje Gospića, gde su ekshumirane 1997.
16 godine i da li su te žrtve ušle u popis žrtava koji ste nam izneli?

17 O: Poznata mi... dakle, poznata mi je... poznat mi je slučaj. Taj slučaj
18 je procesuiran na... na nacionalnom sudu. Moja uprava je vršila ekshumaciju,
19 zajedno sa predstavnicima Međunarodnog kaznenog suda. I te osobe, dakle, su neke
20 identificirane, neke su u procesu identifikacija i ne mogu Vam po imenu i
21 prezimenu reći da li se u ovom... da li su već stavljeni na ažurni popis
22 poginulih ili nisu. Dakle ja bih morao to provjeriti. Morali biste mi dati
23 imena, pa bismo morali tražiti po popisima.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Samo da provjerimo da li govorimo o istom slučaju. Dakle, govorim o
2 slučaju 19 osoba srpske nacionalnosti koje su ubijene u jednoj kući, novembra
3 1991., a koje su 1997. sa jednog mesta na... pod kontrolom hrvatskih vlasti
4 prebačene na drugo mesto pod kontrolom vlasti Hrvatske, na teritoriju Gospića.
5 Je li na taj slučaj govorim... mislimo?

6 O: Da, govorimo o tom slučaju. Dakle, to je slučaj gdje je međunarodni
7 istražni... Međunarodni kazneni sud povjerio istražne radnje koje sam ja vodio,
8 odnosno organizirao provođenje same te ekshumacije.

9 P: Hvala Vam, gospodine Grujiću.

10 O: Molim.

11 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, Odbrana je završila unakrsno ispitivanje.

12 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Milovančeviću.

13 Dodatno ispitivanje, gospođo Valabhji?

14 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Mi nemamo nikakvih pitanja.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

16 Ispituje Sudsko vijeće:

17 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Gospodine Grujiću, ja bih hteo da
18 Vas pitam nešto o ekshumacijama. Načelno recite koji su stručnjaci, odnosno
19 veštaci, sa kakvom vrstom veštaka ste saradivali.

20 O: U procesu ekshumacija i identifikacija, što je nužno povezan proces,
21 nužno surađujemo sa stručnjacima, dakle ekspertima sudske medicine iz različitih
22 oblasti. Dakle, imamo eksperte sudske medicine, a u cijeli proces su uključeni
23 eksperti, od eksperta stomatologa, forenzičari, onda... onda antropolozi,
24 rendgenolozi, dakle cijeli spektar stručnjaka sudske medicine. Stručnjaci za

25

26

27

28

29

30

1 analize DNA su isto uključeni u taj proces. Znači, svi oni segmenti sudske
2 medicine koji postoje su uključeni u proces identifikacija, a na samom mjestu
3 gdje se provodi ekshumacije, rade dakle stručnjaci klasične sudske medicine.

4 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] U kojoj meri su u tome učestvovali
5 međunarodni stručnjaci?

6 O: Pa, imali smo... časni Sude, imali smo nekoliko različitih situacija.
7 Imali smo situacija gdje su, dakle, nama u pomoć dolazili stručnjaci,
8 forenzičari sa, recimo, Smithson /?Smithsonian/ instituta iz SAD-a, od kojih smo
9 prva saznanja dobili. Nadalje, radili smo i surađivali smo sa stručnjacima
10 Međunarodnog kaznenog suda.

11 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Možete li, molim Vas, ponoviti ime
12 onog instituta u Sjedinjenim Državama?

13 O: Smithson. Smithson institut. Jê, tako je. Dakle, od njih smo prva
14 saznanja u ovoj oblasti, s obzirom da nismo imali nikakvih iskustava, od njih
15 smo prva saznanja dobili i dakle to je bio naš početak samih... samih tih
16 radnji. Imali smo iz... imali smo kontakte, dakle, sa stručnjacima. Dakle, to su
17 bili liječnici... iz odjela liječnika za ljudska prava, koji se... forenzični
18 odjel, koji je radio ekshumacije na Ovčari. Mi smo tamo bili u svojstvu
19 monitora. Nadalje, imali smo različit...različit odnos sa stručnjacima koje je
20 angažirao Međunarodni kazneni sud. Dakle, imali smo situaciju gdje smo mi bili
21 monitori a gdje su stručnjaci Međunarodnog kaznenog suda provodili cijeli
22 proces. Zatim smo imali situaciju gdje smo zajednički radili na projektima
23 pojedinim. I imali smo situaciju gdje smo mi provodili ekshumacije a međunarodni
24 stručnjaci, odnosno stručnjaci Međunarodnog suda su bili promatrači. Dakako da
25 su tu bile uključene različite... različite struke, dakle od geologa,
26 antropologa, forenzičara...

27 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] A koja je bila uloga tog stručnjaka
28 iz Evropske unije, koji smo videli juče na videu?

29
30

1 O: Dakle, stav u Republici Hrvatskoj je bio da sve radnje koje su vezane
2 za razmjene ratnih zatočenika, uz pregovore koje smo vodili, uz ekshumacije
3 masovnih i pojedinačnih grobišta, budu transparentne i u tom smislu smo, dakle,
4 upućivali i još uvijek upućujemo pozive međunarodnim organizacijama koje se bave
5 tom problematikom. Gospodin koji je bio, dakle nadgledao proces u Baćinu, tada
6 je bila to promatračka misija Evropske zajednice koja je djelovala na teritoriji
7 Republike Hrvatske i oni su bili svaki put izvješteni o našim aktivnostima i
8 uključeni kao monitori. U ovom trenutku, dakle i danas još uvijek, mi obavijesti
9 o našim aktivnostima dostavljamo OSS-u, dostavljamo, dakle, Međunarodnom
10 kaznenom sudu i dostavljamo Međunarodnoj komisiji za traženje nestalih osoba,
11 koji učestvuju kao međunarodni monitori.

12 A isto tako smo trans...transparentni za predstavnike iz Srbije i Crne
13 Gore, ukoliko su zainteresirani za neki od projekata.

14 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Hvala Vam. A možemo li sada da se
15 ponovo vratimo na pitanje proteranih lica, prognanika, onih cifara za koje je
16 branilac, gospodin Milovančević, ustvrdio da postoji raskorak između Vaše cifre
17 od preko 220.000 prognanika i cifre koja je pomenuta u optužnici u aneksu 3, u
18 izmenjenoj optužnici aneks 3, a gde se pominje cifra od 78.000? Možete li nam
19 pomoći i to razjasniti i to u sledećem smislu: da li Vam je poznato u kojim
20 županijama, koje Vi pominjete u svojim tabelama, se nalaze te opštine pomenute u
21 aneksu 3 izmenjene optužnice? Dakle, gde se nalaze one? U kojim županijama se
22 nalaze sledeće opštine? Ako mi dozvolite, ja bih citirao iz aneksa 3 optužnice.
23 Tu se daje ukupna cifra od 78.611 Hrvata, kao deo stanovništva u SAO Krajini i
24 to je podeljeno na 13 opština. Da li nam možete pomoći i pokazati na koja

25

26

27

28

29

30

1 područja se to odnosi? Dakle, pominje se Benkovac, Knin, Obrovac, prve tri. A Vi
2 ste u svojim tabelama, u ovom kompjuterskom dokumentu... na engleskom tu piše
3 "raseljena lica" ali mi smo to razjasnili da treba da stoji ustvari "prognana
4 lica". Dokazni predmet 299. Dakle to se nalazilo u tom pregledu. To je bilo na
5 stranici 6. Tu se pojavljuje jedna karta, karta Hrvatske, i cifre crvenim
6 mastilom, koje su zatim prikazane u tabeli desno. Počinje sa Vukovarsko-
7 srijemskom; da li vidite to? 55.644. To je šesta stranica.

8 O: Da. Poznato mi je to.

9 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Dakle, samo da pojasnimo. Ono što se
10 pominje u aneksu 3 optužnice, sadrži sledeće opštine, a Vi nam možda možete reći
11 kojim od ovih županija one pripadaju, odnosno sa kojima su povezane ili na koje
12 se odnose. Dakle, najpre Benkovac, Knin i Obrovac.

13 O: Benkovac, Knin i Obrovac su ovom trenutku, ja mislim, u Zadarskoj
14 županiji. Dakle, nisam apsolutno siguran za Knin.

15 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Dakle Zadarska županija ili u njenoj
16 blizini?

17 O: Da, to je na Zadarskoj županiji.

18 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Zatim imamo Gračac, Donji Lapac. Gde
19 se te dve nalaze?

20 O: Gračac bi isto mogao biti, dakle, ili jê ili je na granici Zadarske
21 ž... Zadarske županije, a Lapac bi mogao biti u Ličko-senjskoj županiji. Dakle,
22 jako mi je... jako mi je teško to reći, ali mislim da je tako.

23 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] U redu. Ličko-senjska županija,
24
25
26
27
28
29
30

1 razumem. Zatim imamo Korenicu ili Titovu Korenicu.
2 O: /?Dopustit/ ćete mi izmjenu. Kada smo rekli o Knin, Knin spada u
3 Šibensko-kninsku županiju.
4 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] U redu, Šibensko-kninska. Hvala. A
5 Korenica, gde je to danas?
6 O: Korenica bi trebala biti Ličko-senjska.
7 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] A Slunj?
8 O: Slunj bi trebao biti u Karlovačkoj županiji ili... ili na granici
9 Ličko-senjskoj. Dakle to je, al' mislim da je u Karlovačkoj.
10 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Vojnić?
11 O: Mislim da je Karlovačka županija.
12 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] A Vrginmost?
13 O: Dakle, moguće je isto... isto da je... da je u Karlovačkoj ili... ili
14 zahvaća Ličko-senjsku, ne bi... ne bih točno mogao reći.
15 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Hvala. A Glina?
16 O: Glina je Sisačko-moslavačka županija.
17 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] I zatim imamo tri preostale, to su
18 Dvor na Uni, Kostajnica... Hrvatska Kostajnica i Petrinja. Najpre, gde se nalazi
19 Dvor na Uni?
20 O: U Sisačko-moslavačkoj županiji.
21 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] A Kostajnica?
22 O: Kostajnica se isto nalazi u Sisačko-moslavačkoj županiji.
23 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] I Petrinja, na kraju?
24 O: Petrinja isto tako, u Sisačko-moslavačkoj županiji.
25 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Hvala Vam. Mislim da nam je bila
26 potrebna ova vrsta poređenja i mislim da je to ono što je tražio i branilac, da
27 bismo stekli sliku kako o opštinama iz 1991. godine tako i današnjim županijama.
28
29
30

1 Puno Vam hvala na ovom pojašnjenju.

2 O: Nema na čemu. Nadam se da sam uspio objasniti'. I vidi se da smo samo
3 obradili jedan dio županija i okupirane Hrvatske.

4 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Hvala. Nemam više ništa.

5 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Gospodine Grujiću, ja bih htela
6 da od Vas čujem, a možda će ovo izgledati preterano pojednostavljeno, ali kakve
7 su okolnosti, odnosno uslovi morali postojati da bi neka osoba bila proglašena
8 za nestalu osobu?

9 O: Prema kriterijima koje upotrebljavamo za evidentiranje nestalih
10 osoba, a oni su vrlo slični, gotovo identični s kriterijima Međunarodnog
11 komiteta Crvenog križa za evidentiranje nestalih osoba, znači da obitelj
12 prijavljuje nestal... nestanak osobe o kojoj nema nikakvih informacija. Mi
13 naknadno, dakle naknadno provjeravamo da li se... da li je obitelj došla do bilo
14 kakve informacije različitim mehanizmima. Dakle, osnovni kriterij je da obitelj
15 nema saznanja o članu svoje obitelji i to prijavi, o tome dâ izjavu, popuni
16 upitnik i potpiše se kao tražitelj.

17 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Da li je nestala osoba morala
18 biti nestala već neko određeno vreme, pre nego što bi bila proglašena za nestalu
19 osobu?

20 O: Kod nas ne, ali kod Međunarodnog komiteta da. I upravo zato mi vršimo
21 komparaciju naših popisa i stalno pročišćavanje evidencija između naše uprave,
22 hrvatskog Crvenog križa i Međunarodnog komiteta Crvenog križa. Dakle, to su
23 kontrolni mehanizmi.

24 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Oprostite, Međunarodni Crveni
25
26
27
28
29
30

1 krst, odnosno MKCK, recite mi šta je to. Htela bih da znam šta to znači.

2 O: To znači Međunarodni komitet Crvenog križa.

3 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Hvala Vam. A sada, recimo kada
4 je reč o analizi podatka o ubijenim osobama, tamo gde se u statistikama pominje
5 muškarci i žene, da li su tim statistikama obuhvaćena i deca ili je za decu
6 postojala posebna kategorija, jer nisam videla tu posebnu kategoriju ni na
7 jednom od ovih grafikona niti podataka?

8 O: Ne, nije. Dakle, tu nema... nismo išli u takove... u takovu obradu
9 podataka. Naime... naime, postoji nekoliko različitih kriterija, gdje se negdje
10 kao kriterij uzima osoba mlađa od 14 godina, negdje mlađa od 16 ili mlađa od 18,
11 dakle, tako da je to dosta... dosta, ovaj, upitno, zato smo išli sa ovakvom
12 vrstom analiza.

13 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] To znači da su deca obuhvaćena
14 ovim brojkama ili ne? To je ono što sam htela da znam.

15 O: To znači da su obuhvaćena tim brojevima.

16 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Hvala. Sada bih htela da
17 pogledamo dokazni predmet 318 i to onaj prvi isečak. Ako se sećate, Vi ste
18 bili... nešto je bilo uklonjeno sa tla, jedan mali zeleni predmet koji je meni
19 izgledao kao neko povrće. To je bilo podignuto i izbrisano, očišćeno. Da li
20 možete reći o čemu se tu radilo? Ako možete da se prisetite onog prvog snimka,
21 odnosno isečka iz dokaznog predmeta 318, mislim da je to bilo pored jednog
22 groba.

23 O: Da, sjećam se. Radi se o ručnoj bombi koja je pronađena prilikom
24 pretrage terena, odnosno prilikom pokušaja da se utvrdi mjesto masovne grobnice.
25 Ta bomba je pronađena na širem području masovne grobnice. Radi se, dakle, o
26 ručnoj bombi.

27 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Hvala. A sada bih htela da Vas
28
29
30

1 pitam o trećem snimku. Otprilike 10 metara od tog mesta gde se nalazila
2 grobnica, pronađene su neke čaure. Hoćete li nam reći, ako znate, kakve su to
3 bile čaure?

4 O: Koliko me sjećanje služi, tu je bilo, dakle, čahura... bile su
5 grupirane u više grupa i po onom što... što se sjećam, radi se o čahurama iz...
6 od... od automatskog oružja.

7 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Sledeće pitanje: da li možete
8 da nam kažete da li su te čaure pronađene, mada su bile na udaljenosti od 10
9 metara, da li su bile raspršene okolo ili su sve bile u jednom području?

10 O: Pa, one su bile u nekoliko područja pronađene. Znači, bilo je
11 koncentracija... koncentracija čahura na površini... na površini od nekoliko
12 kvadratnih metara, negdje oko 5-6 kvadratnih do 10 kvadratnih metara i tako je
13 bilo nekoliko tih grupa. Mislim da je bilo tri ili četiri takve grupe, koliko me
14 sjećanje služi. I one su kao... grupirano i pronađene i grupirano su obilježene,
15 što se vidi iz... na samom snimku.

16 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] A ko ih je obeležio?

17 O: Pa, dakle, obilježila ih je kriminalistička policija prema nalogu
18 istražnog suda koji je bi... vršio istražne radnje tamo.

19 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Hvala. A sada ću Vas pitati za
20 to kako ste sastavili svoj izveštaj. Time se pozabavio i branilac, gospodin
21 Milovančević, u toku svog unakrsnog ispitivanja, ali ja bih htela da Vam
22 postavim neka pitanja direktno. Da li su izvori Vaših informacija i podataka na
23 bilo koji način uticali na to kako ste Vi obrađivali te podatke, kao
24 profesionalac, u pripremi konačnih rezultata?

25 O: Apsolutno ne. Dakle, ja sam... Inače, dakle, moj stav je da je
26 profesionalnost na prvom mjestu i da se na nju ne može ni na koji način

27

28

29

30

1 utjecati. Sve podatke s kojima raspolažem, objektivno sam prikazao na način na
2 koji sam mislio da je to najbolje. Dakle, podatke sam dao u dobroj vjeri da budu
3 dokaz ovom Sudu i to objektivan dokaz. Moguće je da sam možda negdje i
4 pogriješio, ali ja takvu grešku zasada nisam... nisam uočio. Dakle, radio sam u
5 najboljoj vjeri da dam objektivne dokaze ovom Sudu, kao uostalom i u svim
6 dosadašnjim mojim aktivnostima, bilo kao svjedok na nacionalnom, Međunarodnom
7 sudu, ili kao, dakle, osoba koja se bavi humanitarnim radom u pregovorima i
8 razgovorima sa predstavnicima drugih država. I dakako, o tome jasno postoji stav
9 unutar tih struktura.

10 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Vi ste spomenuli, vjerujem u
11 odnosu na inicijativu koju ste imali na sastanku sa Srbijom i Crnom Gorom i tada
12 je potpisan dokument u kojem se definira pitanje nestalih osoba, Vi ste
13 spomenuli prije toga, čini mi se i u tom kontekstu, da ste htjeli da se zaustavi
14 zloupotreba brojki. Šta ste mislili time?

15 O: Časni Sude, dozvolite mi da u nekoliko riječi to pokušam objasniti.
16 Problem nestalih osoba nije samo problem Republike Hrvatske, nego problem i
17 Bosne i Hercegovine i problem Srbije i Crne Gore. Vrlo često su se brojevi u
18 nestalim osobama znali upotrebljavati u različitim strukturama u dnevno-
19 političke svrhe i na taj način je to štetilo ukupnom procesu. Pa na primjer,
20 imali smo situaciju kada su neke nevladine organizacije izlazile i kasnije to
21 prihvaćali čak dakle i određeni političari, da se broj nesta... dakle da je broj
22 nestalih osoba, na primjer, u Republici Hrvatskoj, srpske nacionalnosti, negdje
23 oko 4.000, 5.000 i 6.000. Dakle, takovi brojevi su bili prezentirani, pa je čak
24 i potpredsjednik Vlade, gospodin Ljajić, na jednom od međunarodnih sastanaka
25 izašao sa brojem da je broj nestalih osoba koje traži Srbija i Crna Gora 2.500.
26 Dakle, on je iznio taj broj jer je imao krivu informaciju.

27 Da bismo zaustavili takvo stanje, ja sam na sastanku u Beogradu
28 predložio, a kasnije je to i zaključeno i potvrđeno na zadnjem sastanku u

29
30

1 Zagrebu u prvoj polovici ove godine, gdje smo rekli da kriteriji za
2 evidentiranje nestalih osoba moraju biti identični i s time smo se složili i to
3 je ušlo u zapisnik. Nakon toga sam inzistirao da ti kriteriji moraju biti
4 istovjetni ili slični kriterijima Međunarodnog komiteta i tu smo se složili.
5 Nakon prihvaćanja takovog stava zajedničkog, izašli smo sa brojevima prema tim
6 kriterijima i tada se utvrdilo, dakle - i to je zapisano u zapisniku tog
7 zajedničkog sastanka - da se gledajući teritorijalno, u Republici Hrvatskoj
8 traži 1.140 osoba koje su registrirane u Upravi za zatočene i nestale; da se,
9 osim toga, traži 915 osoba za koje smo zajednički prikupili podatke, a radi se o
10 osobama nestalim u vojno-redarstvenim akcijama "Bljesak" i "Oluja" i da se na
11 teritoriji Hrvatske traži oko 500 osoba koje su traženja Srbije i Crne Gore,
12 dakle državljana Srbije i Crne Gore. Na taj način smo rekli da je teritorijalno
13 na... u republici Hrvatskoj nestalo 2.400 osoba.

14 Dakle, to je bio napor koji smo uložili da bismo ovu problematiku
15 izbacili apsolutno iz politike i daljnje mogućnosti manipuliranja tom
16 problematikom, jer to je jedini način da imamo napredak u procesu traženja
17 nestalih osoba i ja sam upravo te podatke na ovaj način podastro ovom časnom
18 Sudu.

19 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Htjela sam i da Vas pitam: jesu
20 li ovo bile osobe raseljene samo sa teritorije SAO Krajine, ali i izvan SAO
21 Krajine?

22 O: Kad govorimo o raseljenim, dakle... ne znam da li... da li, ovaj, sam
23 dobro razumio pitanje. Ja ću ponoviti. Ja... mi smo govorili o tri kategorije
24 osoba koje su napustile svoje domove a čiji osnovni uzrok su bila određena,
25 dakle...

26 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Oprostite, ja govorim... sada
27 konkretno govorimo o SAO Krajini. Da li je to bila jedina teritorija iz koje su
28 lica bila raseljena, prema Vašim informacijama?

29 O: Ne, ja sam u svom izlaganju i rekao da imam informaciju da je oko
30 30.000 ljudi, dakle to je isto procjena, oko 30.000 ljudi da je promijenilo

1 mjesto boravka unutar Republike Hrvatske, sa područja koja nisu bila ratom
2 zahvaćena. A to znači da je, recimo iz Osijeka, koji nije bio okupiran, je
3 određen broj ljudi otišao živjeti u Pulu. Da su neki iz Osijeka oti... Da?

4 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Hvala. Odgovorili ste na
5 pitanje. A sada zadnje pitanje. Vi ste rekli zastupniku Odbrane, otprilike, bez
6 obzira da li se koriste županije ili općine, brojke koje ste Vi dobili su iste.
7 Zbog čega ste tako odgovorili?

8 O: Oprostite, nisam... nisam, ovaj, razumio pitanje. Kako sam odgovorio?

9 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Prema mom sjećanju, Vama je
10 postavljeno pitanje, odnosno postavljena su Vam pitanja o činjenici da su 1991.
11 postojale općine a sada postoje županije. I sugerirano je da Vaše brojke možda
12 nisu točne zbog činjenice da niste uzeli u obzir postojanje općina već samo
13 grofovija, ali Vi ste rekli da bez obzira koji da se teritorijalni oblik
14 primjeni da će brojke biti iste. I mene zanima zašto ste Vi dali taj odgovor.
15 Jesam li ja pogrešno shvatila Vaš odgovor?

16 O: Niste pogrešno shvatili odgovor. Dakle, bilo koji princip da
17 primijenimo teritorijalni, brojke moraju ostati iste. Da pokušam pojasniti,
18 dakle, samo na jednom malom primjeru.

19 Ako govorimo o, recimo, općini Beli Manastir, ona spada u Osječko-
20 baranjsku županiju. Prema tome, ona je dio županije koji je uzet u obzir u mojim
21 brojkama, jer struktura općina, po prethodnom teritorijalnom ustroju, bile su
22 manje teritorijalne jedinice, više man... tih malih teritorijalnih jedinica je
23 objedinjeno i napravljena je županija. I ja kad govorim o županiji, ja govorim o
24 cijeloj županiji, ali je samo jedan dio te županije bio okupiran i s tog
25 okupiranog dijela su prognani ljudi, ovih 220.000. Prema tome, ti brojevi moraju

26

27

28

29

30

1 biti isti.

2 I dozvolite, znam... znam gdje je za... šta unosi zabunu. Cijenjeni
3 gospodin branitelj je rekao da, dakle, i ovdje se u aneksu navodi određen broj
4 osoba koje su živjeli u tim općinama i taj broj je manji od ovog broja koji sam
5 ja dao, ali je, dakle, evidentno da tu nešta... da nisu obuhvaćene... ili nisu
6 obuhvaćene sve općine ili sva teritorija s koje su prognani ovi ljudi. Dakle,
7 radi se o tome. Ali i tu postoji logično jedno objašnjenje. Pa ako kažemo da je
8 jedna trećina teritorije Republike Hrvatske bila okupirana, a bilo je 4.000.000
9 i koliko stanovnika, onda... onda znači jedna trećina... pa mora biti bar
10 1.000.000 stanovnika na tim područjima, ne može ih biti 70.000, 70.000 na
11 području, ovaj, jedne trećine Republike Hrvatske. Dakle tu... na taj na... na
12 taj način je to onda... unosi zabunu.

13 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Veoma sam Vam zahvalna. Hvala,
14 gospodine Grujiću.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Grujiću, mislim da je to
16 bilo jučer, a možda je bilo i prekjučer, nisam siguran sada, rekli ste da se u
17 sačinjavanju popisa ubijenih koristili informacije Ministarstva zdravstva i
18 Ministarstva obrane Republike Hrvatske. A zatim ste rekli, u nastavku, ti su
19 popisi objedinjeni i broj ekshumiranih osoba je dodat toj listi. Da li se
20 sjećate toga?

21 O: Sjećam se, gospodine predsjedavajući.

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li to onda znači da su ovi popisi
23 iz dva Ministarstva u sebi imali i onaj broj ljudi čija su tijela već pronađena
24 i zato su bez sumnje... nisu bili među onim osobama koje su ekshumirane?

25 O: Ukoliko sam shvatio pitanje, dakle, u taj broj su uključeni...
26 uključene sve osobe za koje smo imali podatak da su smrtno stradale. One...

27

28

29

30

1 Dakle, imamo podatak da su neke osobe, dakle pripadnici Hrvatske vojske u
2 oružanim sukobima, dakle u akciji, smrtno stradali i oni su bili na popisu
3 Ministarstva obrane. Imali smo popis Ministarstva zdravstva da su neke osobe
4 smrtno stradale u gradovima ili u blizini bojišnice ili dakle uslijed oružanih
5 sukoba i ti podaci su iz bolnica dolazili u Ministarstvo zdravstva gdje su se
6 koncentrirali. I treći podatak, dakle treći izvor su osobe koje smo mi
7 ekshumirali i identificirali.

8 To znači da imamo... da je taj ukupan broj se dobio na način da smo
9 objedinili evidencije Ministarstva obrane, dakle vojnika stradalih... smrtno
10 stradalih u akciji, da smo dobili... da smo dobili evidencije osoba smrtno
11 stradalih uslijed oružanih sukoba, od min... preko bolnica i osoba koje smo
12 identificirali. Ali tu nisu uvrštene, dakle, tu još nije uvršteno 580 posmrtnih
13 ostataka koji do sada nisu identificirani. Dakle, ne možemo ih ni staviti jer
14 nemamo ime i prezime, ali mi imamo još 580 mrtvih ljudi iz razdoblja 1991. do
15 1995. koji nisu identificirani. Ali... dakle, to je samo napomena, a nije...
16 nije odgovor na Vaše pitanje, oprostite.

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da malo drugačije oblikujem pitanje.
18 Kako ste utvrdili da su ekshumirane osobe koje ste dodali spisku ministarstava,
19 nisu već bile navedene u spiskovima ministarstava, kako biste izbjegli
20 dupliciranje?

21 O: Sve, dakle sve evidencije su višestruko provjeravane. Znači,
22 evidencije... upravo zato je i bio cilj zašto smo... zašto je Vlada Republike
23 Hrvatske donijela uredbu i dala u mandat mom uredu da objedini evidencije.
24 Upravo stoga što se na evidencijama, recimo Ministarstva obrane i Ministarstva
25 zdravstva, su se znale naći osobe istog identiteta. Dakle, prijave z... I to
26 zašto? Zato što su prijave sa terena u nekim slučajevima išle po dva smjera:
27 jedan u smjer Ministarstva obrane, a drugi u smjer Ministarstva zdravstva. I tu
28 je bilo preklapanja. Osim toga, na tom popisu nalazile su se i neke osobe koje
29 su smrtno stradale, dakle nasilnom smrću, vezano uz oružane sukobe, ali se nisu
30

1 mogle, dakle, staviti u taj kontekst. Dakle, stradale su na području Bosne,
2 recimo. I upravo zato je donesena takva odluka da se pročisti i da imamo čisti
3 popis iza kojeg možemo apsolutno stajati. I dakako, kada samo imali ekshumirane
4 osobe, odnosno identificirane osobe iz tih ekshumacija, i njih smo dodali na taj
5 popis i provjeravali da li se neko... da li ima neko ponavljanje. Prema tome,
6 propis /sic/ je višestruko provjeren i to na dva načina. Prvi način je bio
7 informatičkim preklapanjem, a drugi način je bio ručnim, dakle ljudskim,
8 pojedinačnim... pojedinačnom provjerom svakog imena i prezimena.

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Zadovoljan sam Vašim odgovorom, hvala
10 Vam. Sada smo prošli vrijeme kada treba da uzmemo pauzu. Sad ćemo imati pauzu i
11 vraćamo se u 12.30h.

12 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Ustanite, molim.

13 ... Početak pauze u 12.03h

14 ... Sjednica nastavljena u 12.33h

15 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim ustanite.

16 Izvolite sestiti.

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Grujiću, na dokaznom
18 predmetu 300, Vi ste nam dali jedan popis imena ljudi za koje ste rekli da su
19 bili u koncentracionim logorima. Sećate li se toga?

20 O: Tako je.

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A zbog čega ta mesta se nazivaju
22 koncentracionim logorima?

23 O: Dakle, ta mjesta dobivaju naziv zatvori i... Dakle, mi ih nazivamo, u
24 hrvatskoj verziji, zatvori i logori, a ne koncentracioni logori. To je u
25 prijevodu, dakle, prevedeno na taj način. Dakle, u hrvatskoj verziji zvanična
26 evidencija, odnosno moj iskaz kaže da su... da je taj broj osoba bio u zatvorima
27 i logorima.

28 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. A pod "logorima",
29 pretpostavljam da mislite na logore, mesta za zatočenje ljudi?

30 O: Tako je. To su mjesta koja nisu pravi zatvori, nego su mjesta u

1 kojima su se držali zatvorenici, a obično su bili napravljeni u poljoprivrednim
2 objektima, štalama i sličnom.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U vezi dokaznog predmeta 309, ne znam
4 da li možemo to da pronađemo odmah, postavljeno je pitanje, odnosno postoji
5 jedan upitnik na tom popisu i taj upitnik se odnosio na osobu po imenu Andrija
6 Likić. Sećate li se da su Vam o tome postavljana pitanja juče i prekjuče?

7 O: Da, časni Sude.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Andrija Likić se na tom popisu navodi
9 kao muškarac, a s druge strane navodi se i devojačko prezime. Da li je to greška
10 neka?

11 O: Vjerovatno djevojačko prezime majke. Ja bih morao vidjeti to, ali
12 mislim da je to... da se radi o djevojačkom prezimenu njegove majke, da je
13 prilikom popunjavanja upitnika tako shvatio anketar.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. Možda bismo mogli sada da
15 predočimo ovaj upitnik, jer utisak koji smo mi stekli gledajući taj popis je da
16 tamo gde su se nalazili lični podaci o osobi o kojoj je sastavljen zapisnik,
17 dakle da su se ta pitanja odnosila na tu osobu a ne na roditelje te osobe, pa je
18 Sudsko veće shvatilo da je tu stavljeno devojačko prezime osobe o kojoj je
19 popunjen upitnik. Možda bismo mogli to sada da vidimo na monitoru, molim.

20 Vidimo to sada na monitoru.

21 Da pogledamo onaj deo gde se govori o devojačkom prezimenu. Ja nažalost
22 ne znam B/C/S, ali kao što vidite, pod brojem 9 okruženo je "M", kao muškarac.

23 Koje je ovde devojačko prezime? Pod kojim brojem? Izvinjavam se.

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Časni Sude, pod brojem 8. I upravo je onako kako sam rekao u
2 prethodnom odgovoru. Pod brojem 8 navodi se pitanje "djevojačko prezime majke".
3 Njemu prethodi pitanje broj 7 gdje piše "ime majke", pa kaže "Katarina." Pod 8
4 piše "djevojačko prezime majke" - "Krivajić". I pod 9 piše "spol" - "muško".

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvinjavam se. Hvala Vam. Jutros u
6 toku unakrsnog ispitivanja postavljeno Vam je više pitanja o nekim ljudima za
7 koje ste rekli da nisu uvršteni u onaj popis od 12.078 poginulih ili ubijenih.
8 Neka od tih pitanja odnosila su se na nestale osobe, na preminule osobe. Ono što
9 bih hteo da čujem od Vas jeste: da li Vi raspoložete nekim sveopštim, ukupnim
10 brojem koji daje ukupni broj svih nestalih ljudi, bez obzira na koji način su
11 nestali, da li su poginuli, ekshumirani, bili u zatočeništvu? Dakle, da li imate
12 jednu združenu, opštu cifru svih ljudi koji su, prema Vašem istraživanju, bili
13 na neki način time pogođeni, odnosno žrtve?

14 O: Pa, časni Sude, ne postoji objedinjena statistika, jer su to
15 različite kategorije i raz... Dakle, nestale osobe nužno ne moraju značiti da su
16 mrtve i ne možemo ih staviti na popis. Mi možemo vjerovati i vjerujemo da je
17 većina nestalih mrtva, ali ne možemo to izrijeком reći dok to ne potvrdimo. Isto
18 tako, osobe koje su se nalazile u zatočeništvu, one su oslobođene i one su žive.
19 Dakle tih 7.666 osoba je bilo zatočeno, one su bili stradali na taj način što su
20 bili zatočeni i oni su oslobođeni.

21 Osobe koje smo stavljali na popis mrtvih osoba su one osobe za koje smo
22 nedvojbeno utvrdili da su mrtve. Dakle, mi možemo reći i promišljati da na taj
23 popis mrtvih osoba će zasigurno doći jedan veliki broj osoba koje se u ovom
24 trenutku vode kao nestale, ali tek u onom trenutku će doći na taj popis kada mi
25 budemo dobili njihov identitet.

26 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. Vi ste odgovorili na ono što

27
28
29
30

1 mene interesuje.

2 Puno Vam hvala. To je sve što sam hteo da Vas pitam, gospodine Grujić.

3 Da li ima nekih pitanja koja proističu iz pitanja Sudsko veća?

4 Gospođo Valabhji?

5 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Tužilaštvo nema pitanja.

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodin Milovančević, izvolite Vi.

7 G. MILOVANČEVIĆ: Jedno pitanje, časni Sude.

8 Dalje unakrsno ispituje g. Milovančević:

9 P: Gospodine Grujiću, vezano za pitanje časnog sudije Hoepfela, u kojem
10 Vas je zamolio da opštine koje se pominje u optužnici uporedite sa podelom na
11 županije. Pitanje bi glasilo: po Vama, sve opštine koje pripada... koje su
12 pripadale SAO Krajini, koje su navedene u optužnici i o kojima Vas je pitao
13 časni sudija Hoepfel, potpadaju pod Ličko-senjsku, Karlovačku, Šibensko-kninsku,
14 Zadarsku i Sisačko-moslavačko županiju. Tako ste odgovorili.

15 O: Dakle, ja ću ponoviti što sam odgovorio. Ja sam rekao da mislim da je
16 to tako, ali da ne mogu izrijeком reći, nego da mislim da ti gradovi potpadaju
17 pod tu općinu ili graniče sa tom općinom. I rekao sam da nije obuhvaćeno uopće
18 više od polovine teritorije koja je bila okupirana.

19 P: Hvala. Prostim sabiranjem cifara koje se nalaze u grafikonu broj 6, u
20 dokazu broj 299, koji sadrži analizu raseljenih osoba, kako ovde piše, dakle
21 prostim sabiranjem cifara za ovih...

22 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Prigovor, časni Sude. Vraćajući se na
23 raniji iskaz, moj uvaženi kolega je to rezimirao na sledeći način: on je rekao

24

25

26

27

28

29

30

1 da je to pripadalo Šibeniku, Kninu i Moslavini, dakle tim županijama. To je bio
2 Vaš odgovor.

3 Moj uvaženi kolega je propustio da pomene Zadarsku županiju, a pomenuto
4 je ili nešto u blizini - to je takođe pomenuto - i htela bih samo da naglasim da
5 je svedok odgovorio najbolje što je umeo i pomenuo je... rekao je da nije sasvim
6 siguran za neka od mesta, gde se tačno... gde su povučene linije.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala. Gospodine Milovančeviću.

8 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja ne razumem suštinu prigovora, a ponoviću
9 ovo što sam rekao. Dakle, nabrojao sam županije Ličko-senjsku, Karlovačku,
10 Šibensko-kninsku, to je treća po redu, četvrta je Zadarska i peta je Sisačko-
11 moslavačka. To su županije koje je gospodin Grujić pomenuo u odgovoru na pitanje
12 časnog sudije Hoepfela.

13 Moje pitanje glasi: kada se saberu cifre koje postoje uz imena ovih
14 županija, na ovoj strani 6 dokaza, dođe se do brojke od oko 105.000, kako
15 ekspert kaže, "prognanih" osoba. To je jednostavna aritmetika, sabiranje cifara
16 koje je ekspert naveo uz ove županije, u popisu županija. Interesuje me da li
17 ekspert može da nam objasni kako je broj prognanih osoba od 105.000 moguć kao
18 cifra u situaciji kada imamo popis stanovništva iz 1991., na koji se poziva
19 Tužilaštvo, a u kome se upravo za ovo područje govori o brojci od 78.000, oko
20 78.000 osoba hrvatske nacionalnosti.

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li su tih 105.000 koje ste
22 pomenuli, da li su to Hrvati? Da li je svedok rekao "to su Hrvati"?

23 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja očekujem odgovor od svedoka na pitanje
24 na koje osobe on misli da su prodate... da su prognane.

25 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, ali u tom slučaju nema osnova za
26
27
28
29
30

1 Vaše pitanje. Jer ako ne znate da li je svedok rekao "tih 105.000 su Hrvati", ne
2 možete postaviti pitanje kako su došli do cifre od 105.000, jer ih je 78.000.
3 Nema osnove za Vaše pitanje.

4 G. MILOVANČEVIĆ: Časni sude, svedok je govorio o progonu stanovništva.
5 Može li nam reći na... Onda ću ovo pitanje postaviti na drugi način.

6 P: Može li nam reći na koje osobe po nacionalnosti se odnosi ova cifra
7 od 105.000 koja se pominje u... uz ovih pet županija?

8 O: Ja sam u prilogu dao nacionalnu strukturu svih prognanih, a ne po
9 županijama. I dakle, definitivno sam na to pitanje više puta odgovorio i nemam
10 više šta dodati.

11 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude. Nemam drugih pitanja.

12 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vama, gospodine Milovančević.

13 Gospodine Grujiću, veliko Vam hvala što ste došli da date iskaz. Ovime
14 smo završili Vaše svedočenje i sada se možete povući. Još jednom, Sudsko veće
15 Vam zahvaljuje na vremenu.

16 SVJEDOK: Hvala Vama, časni Sude, na strpljenju.

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

18 [Svjedok se povlači]

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Želili biste da malo na vremenu
20 dobijete.

21 GĐA VALABHJI: [simultani prijevod] Pa, samo se radi o tome da će moj
22 kolega Black ispitivati sledećeg svedoka i ja bih zamolila da me oslobodite, da
23 mogu napustiti sudnicu.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. Izvolite.
2 Gospodine Black, izvolite.
3 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, sledeći svedok je dr. Davor
4 Strinović. Molim da bude uveden u sudnicu.
5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim da se dr. Davor Strinović uvede
6 u sudnicu.
7 [Svjedok je ušao u sudnicu]
8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim da svedok dâ svečanu izjavu.
9 SVJEDOK: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i
10 ništa osim istine.
11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, doktore. Možete sestii.
12 SVJEDOK: DAVOR STRINOVIĆ
13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Black, imate reč.
14 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude.
15 Ispituje g. Black:
16 [Tužitelj ispituje putem prevoditelja]
17 P: Dobar dan, doktore Strinović. Hvala što ste došli. Znam da vrlo dobro
18 govorite engleski jezik, međutim mi bismo... Vi biste želeli da svedočite na
19 svom maternjem jeziku, hrvatskom; je li tako?
20 O: Da, to je tako.
21 P: Da li imate prevod? Da li čujete prevod mojih reči na svom jeziku?
22 O: Da, hvala. Sve je u redu.
23 P: Mada ćete razumeti možda moja pitanja na engleskom, ja Vas molim da
24
25
26
27
28
29
30

1 ipak sačekate da ona budu potpuno prevedena na Vaš jezik pre nego što date svoj
2 odgovor, jer će to biti malo lakše onda za prevođenje u kabinama. Razumete li
3 me?

4 O: Da, potpuno.

5 P: Hvala. I ako u bilo kom trenutku ne razumete neko od mojih pitanja,
6 molim Vas da to odmah kažete i ja ću pokušati da onda to preformulišem. Razumete
7 li me?

8 O: Da.

9 P: Najpre nekoliko pitanja o Vašem profesionalnom kretanju. Najpre, gde
10 sada radite, doktore?

11 O: Zaposlen sam na Zavodu za sudsku medicinu i kriminalistiku
12 Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao izvanredni profesor.

13 P: U decembru 1991. godine, da li ste Vi poslali član vladine Komisije
14 za zatočene i nestale, hrvatske Vlade?

15 O: Da, to je tačno.

16 P: Objasnite nam ukratko, molim Vas, koji je zadatak te Komisije.

17 O: U početku, to znači od 1991., odnosno početkom 1992. godine, osnovni
18 zadatak Komisije je bio da sakuplja podatke o nestalim osobama i isto tako da
19 komunicira sa drugim stranama zainteresiranim za istu problematiku, da bi se
20 ovaj problem mogao što uspješnije riješiti. Dakle, negdje do 1995. godine,
21 Komisija je svoju zadaću imala u prikupljanju podataka, sastancima i na taj
22 način pripremi za posao koji slijedi nakon 1995. godine. Znači, od 1995. godine
23 nadalje počinje, kako mi kažemo, rat na terenu, kada počinje ekshumacija

24

25

26

27

28

29

30

1 grobnica, masovnih i pojedinačnih, i nakon toga identifikacija i ono sve što ide
2 uz ovaj posao.

3 P: A koja je bila Vaša uloga, lično Vaša, u toj Komisiji od 1991.
4 godine?

5 O: Od 1991. do 1995. godine, bio sam član ove Komisije, kao liječnik,
6 kao specijalista sudske medicine i kao osoba koja je mogla postavljati pitanja
7 vezano upravo uz problematiku nestalih osoba, moguće identifikacije, mogućih
8 lokacija grobnica i slično. Nakon 1995. godine, u toj komisiji, vladinoj
9 Komisiji za zatočene i nestale, bio sam koordinator za medicin...medicinski dio
10 posla koji je obavljan na terenu, što znači za pripremu za ekshumacije, dakle
11 ekshumacije, identifikacije, obradu posmrtnih ostataka i svega onoga što je
12 potrebno da bi se izvršao... izvršio postupak završne identifikacije i
13 utvrđivanja uzroka smrti kod svih osoba koje su nađene u grobnicama.

14 P: Da li se Vi lično učestvovali u ekhuva... ekshumacijama i pregledima
15 ili ste ih nadzirali ili ste činili i jedno i drugo?

16 O: Pa mogu reći da sam činio i jedno i drugo, što znači da sam bio na
17 određenom broju ekshumacija, prisustvovao istima, a dio sam prepustio drugim
18 kolegama, dakle uz dogovore i tako da sam koordinirao i taj posao kada nisam bio
19 prisutan.

20 P: Da li ste Vi i danas član Komisije?

21 O: Da, to je tačno.

22 P: Doktore, Vi ste forenzičar patolog, odnosno stručnjak za sudsku
23 medicinu; je li tako?

24 O: Da, to je tačno.

25 P: Objasnite nam, molim Vas, ukratko, šta je to što radi veštak sudske
26 medicine. U najkraćim crtama.

27 O: Specijalista sudske medicine u... u slučajevima kada mislimo na rat,

28

29

30

1 pretpostavljam da je pitanje vezano uz što radi sudski medicinar u ratu, odnosno
2 nakon rata. Je li to točno?

3 P: Da. Molim Vas recite nam šta bi bilo to što bi radio jedan
4 specijalista sudske medicine od 1991. godine u Hrvatskoj?

5 O: Da. Znači, sudski medicinari su kao stručnjaci koji inače obavljaju
6 sve oblike nasilnih smrti. Za razliku od patologa, koji se bave bolestima,
7 sudski medicinari obavljaju, dakle, nasilne smrti. Isto tako, sudski medicinari
8 su ti koji u slučaju velikih katastrofa, kao što su prije rata katastrofe,
9 misl... avionske nesreće, nesreće vlaka, gdje ima veći broj žrtava i gdje je
10 identifikacija otežana, tada sudski medicinari vrše postupak obrade i
11 identifikacije u takvim slučajevima.

12 Hoću samo naglasiti, dakle, da su sudski medicinari ti koji su jedini
13 obučeni, specijalizirani za obavljanje ovakvoga posla, pa su oni tako od 1991.
14 nadalje vršili obdukcije velike većine svih smrtno stradalih u Republici
15 Hrvatskoj, a koji su umrli nasilnom smrću, a isto tako vršili i postupak
16 ekshumacija, odnosno identifikacija kod osoba koje su kroz određeni period
17 vremena bile... bili u grobnicama.

18 Dakle, zadaća sudskog medicinar...medicinara je da izvrši obdukciju, da
19 utvrdi sve karakteristike na tijelu koje su... koje mogu biti značajne kasnije
20 za pitanje suda, pa tako mogu utvrditi podo... Sorry. Da? Dakle, mogu utvrditi
21 odjevne predmete, druge predmete koji su vezani na tijelu, do onih vezanih uz
22 nalaze na tijelu, u smislu ozljeda, u smislu nekih drugih stanja, prijašnjih
23 bolesti, starijih deformiteta, starijih ozljeda i slično, a sve to u svrhu da bi
24 se kasnije moglo utvrditi uzrok smrti kod osobe, odnosno identitet takove osobe.

25 P: Hvala, doktore. Vi ste spomenuli i identifikaciju i utvrđivanje
26 uzroka smrti. Moja pitanja će se fokusirati uglavnom na utvrđivanje uzroka
27 smrti. Kao prvo, kako se utvrđuje uzrok smrti u jednom tipičnom slučaju, ako
28 uopće postoji takva stvar kao što je tipičan slučaj?

29 O: Uzrok smrti je jedan od najtežih problema s kojim se susreće
30

1 sudski medicinar u obavljanju svoga posla, pogotovo imajući u vidu da je većina
2 tih osoba nakon smrti bila jedno duže vrijeme u grobnici i tek nakon ekshumacije
3 vršena je obrada takovih tijela.

4 Obzirom na veliki broj smrtno stradalih, a sada govorim poglavito o
5 1995. godini nadalje, kada je počeo proces ekshumacija i obrada tih posmrtnih
6 ostataka, težište našeg rada bilo je na identifikaciji tih smrtno stradalih, s
7 time da je, naravno, u svakom slučaju pokušano utvrditi i uzrok smrti. Kako je
8 vrijeme prolazilo, tako je ekipiranost ekipe koja je radila ovaj posao bivao sve
9 bolji. Bilo je više vremena posvetiti se problemu utvrđivanja uzroka smrti,
10 stečeno je određeno iskustvo, pa su zato slučajevi koji su obrađivani kasnijih
11 godina, mislim iza 1995. godine nadalje, uzroci smrti još preciznije obrađeni.

12 Treba napomenuti da opremljenost tima za identifikaciju ima važnu ulogu,
13 pogotovo kod utvrđivanja uzroka smrti, iz razloga što u onim slučajevima kada je
14 početak obdukcije započinjao sa rendgenskim snimanjem na kojem se moglo utvrditi
15 postojanje metalnih predmeta kao što su projektili, dijelovi projektila, a
16 naročito dijelovi granata, takozvani šrapneli, kojih je inače vrlo teško naći na
17 obdukciji, na ovaj način bilo moguće jednostavno otkriti.

18 Nakon ovakvog pregleda rendgenologa, prelazi se na pregled od strane
19 sudskog medicinara, utvrđivanja oštećenja na odjevnim predmetima koji mogu biti
20 karakteristični za određenu vrstu ozljeda. Tako u pravilu pravilni, okrugli
21 defekti na više odjevnih predmeta u istoj visini, pravilnih, okruglih i
22 relativno malih defekata, upućuju na veliku vjerojatnost od nastalih oštećenja
23 projektilom ručnog vatrenog oružja, odnosno metkom. Nepravilni defekti
24 različitih veličina na odjeći, upućuju na nešto drugačiji mehanizam nastanka tih

25

26

27

28

29

30

1 oštećenja i često se viđaju kod eksplozivnih naprava, odnosno djelovanja
2 šrapnela kod eksplozije bomba i slično.

3   Nakon ovoga, prelazi se na pregled kože, ukoliko ista postoji, a treba
4 znati da koža može biti sačuvana i nakon pet i više godina, ukoliko se u toku
5 procesa koji nastupaju nakon smrti javlja mumifikacija ili saponifikacija
6 tijela. Tada ovakvi okrugli defekti na koži, pravilnog izgleda, upućuju također
7 sa velikom vjerojatnošću da se radi o oštećenjima nastalim projektilom ručnog
8 vatrenog oružja, odnosno zrnom ili metkom. Ukoliko se radi o nepravilnim,
9 različito velikim defektima na koži, tada isti mogu potjecati od bilo
10 eksplozivnog sredstva, no takva oštećenja mogu nastati i nekim drugim razlozima
11 ili nastankom drugim nekim sredstvom.

12   Nakon toga prelazi se na pretragu koštanih struktura i organa, ukoliko
13 su sačuvani. Organi su relativno rijetko sačuvani, no ako isti postoje, tada se
14 može pratiti oštećenje na određenom organu i takovo oštećenje može ukazivati na
15 mehanizam ozljeđivanja, bilo da se radi o strijelnoj ozljedi, eksplozivnoj
16 ozljedi, ubodnoj rani ili slično.

17   Najčešće se u slučajevima gdje je došlo do smrti više godina prije
18 ekshumacije, odnosno obrade tijela, su sačuvana... su sačuvane koštane
19 strukture, dakle kosti. Na nekim kostima se može vrlo jasno prepoznati određeno
20 sredstvo kojim su oštećenja na kosti nastale, pa tako na primjer na kosti
21 lubanje postoje pravilni defekti koji sa sigurnošću upućuju na nastanak ozljede
22 projektilom ručnog vatrenog oružja, odnosno metkom. Takvo oštećenje vrlo sličnog
23 izgleda vidimo na kostima zdjelice, na prsnoj kosti, lopati...lopaticama.

24   Druge... druge kosti, ovisno o intenzitetu, odnosno lokalizaciji
25 ozljeđivanja, mogu imati ili pravilna oštećenja ili biti višestruko oštećena i

26

27

28

29

30

1   onda će biti vrlo teško utvrditi pravi mehanizam nastanka ozljede tih kostiju.
2   Tu mislim prvo na duge kosti ekstremiteta, kostiju rebara i...

3   P: Oprostite što Vas prekidam. Htio bih da spomenem jednu stvar: ja imam
4   osjećaj da Vi veoma vodite računa o prevodiocima i sasvim siguran sam da oni
5   cijene to, ali bih više volio da govorite svojim normalnim ritmom. Oni su veoma
6   sposobni i mogu da drže korak s Vama, pa ne morate previše usporavati zbog
7   prevoda. Ako budete previše brzo govorili, ja ću Vam to reći.

8   O: Dobro. Hvala lijepa. I sada kad smo dobili opise ovih svih, dakle,
9   oštećenja, sada je... nakon što je te... ta oštećenja pregledao i antropolog, je
10   li, vrlo često će se tijelo nalaziti u fazi raspadanja, kosti će biti
11   pomiješane. Tada iste moraju biti složene i naročito rekonstruirani prijelomi i
12   oštećenja, da bi se iz rekonstrukcije takovog prijeloma moglo eventualno
13   zaključiti o mehanizmu nastanka ozljede, što znači da li je takova ozljeda mogla
14   nastati od projektila, od šrapnela ili udarca ili slično.

15   Kada se sakupe svi ovi podaci koje sam sada naveo, zajedno sa
16   rendgenskim slikama, tada se može dobiti jedna procjena vjerojatnosti ili
17   sigurnosti nastanka ozljeda. Znači, svaki sudski medicinar ili onaj koji vrši
18   obradu će onda samostalno procijeniti koji je uzrok smrti i izrazit će se ili da
19   se radi o uzroku smrti koju on misli da je siguran ili će navesti da se radi o
20   uzroku smrti koji je moguć ili naprosto uzrok smrti nije moguće utvrditi, jer
21   nema dovoljno elemenata, odnosno postoje nejasnoće koje nije moguće logički
22   objasniti. Dakle, na taj način, otprilike, dobiva se onda za svaki slučaj

23
24
25
26
27
28
29
30

1 kategorija uzroka smrti koji je kao siguran, dakle naziva se uzrok smrti, ili je
2 on vjerojatan, moguć ili se uzrok smrti naprosto ne može utvrditi.

3   Ovo je bilo u najkraćem ono što sam htio odgovoriti na pitanje kako se
4 utvrđuje i kako sudski medicinar utvrđuje uzrok smrti.

5   P: Hvala.

6   SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Oprostite. Vidim da Vam slušalice
7 gotovo padaju i da Vas to smeta. Možda biste ih mogli staviti preko vrha glave
8 pa bi malo bolje stajale, čvršće stajale na glavi.

9   SVJEDOK: *It's short. I hope it can. Okay. Thank you.* Hvala.

10   G. BLACK: [simultani prijevod]

11   P: Hvala Vam, gospodine Strinoviću, na ovom objašnjenju. Samo jedno
12 kratko pitanje: da li postoji neka razlika u tehnici kada se utvrđuje uzrok
13 smrti osobe koja je umrla nedavno u odnosu na osobu koja je ekshumirana nakon
14 nekoliko godina? Da li postoji ikakva razlika u tehnikama koje se koriste?

15   O: Pa, ja sam upravo pokušao objasniti razliku koja postoji, jer sam ja
16 govorio o tipičnom primjeru slučajeva gdje je uzrok smrti utvrđen više godina
17 nakon smrti. Odnosno kada se radi o osobama koje su nedavno stradale, dakle radi
18 se osobama nekoliko dana nakon smrti kada se radi obdukcija, tada je, jasno,
19 obdukcija puno jednostavnija i tamo se sa velikom vjerojatnošću ili sigurnošću
20 može gotovo uvijek utvrditi uzrok smrti, jer postoje vitalne, zaživotne
21 reakcije, dakle na koži, na... na tkivima, sa podljevima krvi, koje upućuju na
22 jasan mehanizam, dakle, ozljeđivanja, smjer kanala, smjer, dakle, uboda ili
23 slično. Prema tome, to je sasvim jedna druga situacija i potpuno drugačiji onda
24 i pristup svemu skupa, jer je obdukcija kod svježeg leša puno, puno
25 jednostavnija i egzaktno se može utvrditi uzrok smrti.

26

27

28

29

30

1 P: Hvala. Spomenuli ste da postoje slučajevi gdje se uzrok smrti ne može
2 utvrditi. Da li je moguće da osoba umre nasilnom smrću i da se nekoliko godina
3 kasnije uzrok smrti ne može utvrditi na osnovu forenzičkih dokaza, ispitivanja?

4 O: Na našu žalost, to je tačno. Tačno je zato jer imamo slučajeve, na
5 primjer oni najjednostavniji slučajevi gde ne možemo utvrditi uzrok smrti su...
6 dakle, uzrok smrti je ozljeda nekog mekog tkiva. To može biti presijecanje žila
7 na vratu, to može biti ubodna rana ili... u predjelu srca ili slično, gdje će
8 doći do iskrvarenja, a neće biti ozlijeđeno nikakvo koštano tkivo, niti će se
9 vidjeti tragovi na drugim dijelovima tijela koji će naprosto nestati, jer se
10 radi o mekim tkivima, kosti neće biti ozlijeđene, pa će u tim slučajevima uzrok
11 smrti nama ostati nejasan, makar se očito radi o nasilnoj smrti. Al' mi to ne
12 znamo jer naprosto nemamo za to elementa.

13 P: Hvala, doktore. Sada bih prešao na jednu drugu temu. Jeste li Vi
14 pripremili izvještaj za ovaj Sud u vezi sa predmetom *Milošević*?

15 O: Da, to je tačno.

16 P: I jeste li nakon toga došli u Hag da biste svjedočili u ovom suđenju
17 koje je spomenuto?

18 O: Da, to je tačno.

19 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, ovaj izvještaj vještaka, ovog
20 svjedoka, već je uvršten u ovaj predmet, prema Vašoj odluci od 13. januara 2006.
21 i nosi broj 10. Ja sa sobom imam primjerke isprintane na papiru, u slučaju da
22 Vijeće bude zainteresirano, ali ja nemam namjeru da se posebno pozivam na taj
23 izvještaj.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Možda bi bilo od pomoći da nam date
2 te primjerke.

3 G. BLACK: [simultani prijevod] Naravno, zato sam to i donio. Molim
4 poslužitelja da mi pomogne.

5 Časni Sude, imam nekoliko primjeraka na engleskom za Vijeće, a imam isto
6 tako i primjerak na B/H/S-u za Obranu.

7 Časni Sude, istom odlukom od 13.01.2006., dr. Strinovićevo svjedočenje u
8 predmetu *Milošević* je isto tako uvršteno prema pravilu 92bis i to svjedočenje je
9 sada na elektronskoj sudnici i nosi dva različita ERN broja, zato što su dva
10 različita dana, a brojevi su 05045592 do 5605 i 05045606 do 5693. Ja bih zamolio
11 da u ovom trenutku njima bude dodijeljen broj dokaznog predmeta. U stvari, ja
12 tre... osta... prepuštam da se utvrdi da li će to biti jedan ili... broj...
13 jedan ili da će biti dva broja.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] To ćemo ostaviti službeniku Suda.
15 Molim Vas da se odredi broj ili brojevi za ovaj izvještaj.

16 TAJNIK: [simultani prijevod] Da, časni Sude. To će biti za dokument
17 05045592, broj dokaznog predmeta 321, a za dokument 05045606, bit će broj 322.

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

19 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude. Nemam namjeru da dajem
20 detaljni sažetak ovog svjedočenja, ali mislim da bi bilo u redu da se to vrlo

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ukratko sažme.

2 U svom svjedočenju u predmetu *Milošević*, dr. Strinović je govorio o svom
3 radu sa vladinom Komisijom za zatočene i nestale, kao i o svojim
4 kvalifikacijama. Pored toga, uvršten je veliki broj dokumenata u tom predmetu.
5 Ti dokumenti koje je pripremio dr. Strinović sumiraju informacije o žrtvama na
6 nekoliko lokacija koje su relevantne za optužnicu u predmetu *Milošević*,
7 uključujući i informacije o uzroku smrti. Veliki broj tih lokacija takođe je
8 relevantan i za ovaj predmet, uključujući Škabrnju, Nadin, Baćin i neke druge
9 lokacije.

10 To je sve što direktno imam da kažem o događajima vezanim za predmet
11 *Milošević*.

12 P: Doktore Strinović, prije nego što ste ove sedmice došli ovamo da bi
13 svjedočili u ovom predmetu, da li je od Vas zatraženo da pripremite neke
14 ažurirane materijale, vezano za Vaš izvještaj vještaka?

15 O: Da, to je tačno.

16 P: Što je konkretno od Vas traženo da pripremite?

17 O: Koliko se sjećam, traženo je od mene da po popisu koji sam dobio,
18 popisu osoba stradalih u pojedinim grobnicama, utvrd... pokuša se naznačiti
19 pojedinačno uzroke smrti za te osobe.

20 P: Jeste li dali Tužilaštvu ovaj materijal prošlog tjedna?

21 O: Tačno.

22 P: Zamolio bih poslužitelja da mi... odnosno, može se to učiniti pomoću
23 elektronske sudnice a i na papiru, ali htio bih da se svjedoku pokaže ERN
24 04693958 do 3967. A imam i primjerke na engleskom kao i na B/H/S-u za svjedoka i
25 za Obranu.

26

27

28

29

30

1 Molim Vas, gospodine, da pogledate ove dokumente i da nam kažete da li
2 su to ti ažurirani materijali koje ste nam dali prošli tjedan. Doktore, da li
3 imate primjerak ovoga na svom jeziku? Vidim da sada gledate primjerak na
4 engleskom.

5 O: Imam. Da, imam.

6 P: U redu. Jesu li to materijali koji ste nam dali prošli tjedan?

7 O: Da, jesu.

8 P: Jeste li Vi osobno pripremili te materijale, odnosno popise?

9 O: Uz pomoć kolege sa zavoda.

10 P: Gdje ste dobili informacije koje su prikazane na ovim listama?

11 O: Ovi podaci pohranjeni su u bazi podataka na Zavodu za sudsku
12 medicinu, a oni su uneseni iz protokola koje smo... koje držimo na Zavodu za
13 sudsku medicinu.

14 P: Spomenuli su da... spomenuli ste da su oni dobiveni iz protokola koji
15 se drže. Možete li nam dati više podataka o tome gdje se nalaze, gdje... otkuda
16 dolaze te informacije koje se nalaze u bazi podataka?

17 O: Informacije koje ulaze u bazu podataka su, dakle, protokoli Zavoda za
18 sudsku medicinu, odnosno, u nekim slučajevima, to su podaci koji dobijamo od
19 vladinog ureda. To znači, oni slučajevi koji nisu obrađivani na našem zavodu, ti
20 slučajevi se preko vladine Komisije dobiju kada je u pitanju neka određena
21 grobnica.

22 P: Ono što bih Vas sada zapitao jeste da kratko prođemo kroz svaku od
23 lokacija na ovim Vašim spiskovima i da kratko sumirate informacije koje su date
24
25
26
27
28
29
30

1 za svaku od lokacija.

2 O: U redu. Mogu početi sa... po svom redu ili imate Vi neki red?

3 P: Bilo koji red je u redu. Možda na... red kojim se pojavljuju u ovom
4 dokumentu.

5 O: Ja imam složeno po... po ba... Može početi sa Baćinom?

6 P: U stvari, kako bi bilo lakše pratiti, primjerak na engleskom koji ja
7 imam počinje sa Vukovićima. Da li biste i Vi mogli početi sa Vukovićima?

8 O: Nema problema. Za Vukoviće mogu reći sljedeće: nestanak osoba u tom
9 području registriran je 07.11.1991. godine, a tijela su ekshumirana 13.08.1996.
10 godine. Pronađeno je 10 tijela. Pron... dakle, na... to je bio popis nestalih
11 osoba, pardon, 10 osoba je na popisu nestalih.

12 Na terenu, obrađene su dvije osobe i to Vuković Ivan i Vuković Nikola i
13 u oba slučaja radilo se o strijelnim ozljedama kao uzrok smrti. Nakon toga,
14 obrađeni su ostaci na Zavodu za sudsku medicinu, posmrtni ostaci, i radilo se o
15 minimalno tri osobe. To su bili pomiješani ostaci. Treba reći da se radilo o
16 paljevini, znači da su te kosti nađene na mjestu gdje je došlo do velikog požara
17 i vatre i za te... za te najmanje tri osobe identitet nije utvrđen. Uzrok smrti
18 se nije mogao utvrditi, jer se radilo o sitnim ostacima kostiju koje su
19 izgorjele. To je jedan od takovih primjera gdje će... gdje je praktički nemoguće
20 utvrditi uzrok smrti. Isto tako, tu je vrlo teško ili nemoguće utvrditi sigurnu
21 identifikaciju, iz razloga što DNA metoda tu nije moguće upotrebljiva, a ostaci
22 su tako maleni, ostaci kostiju koje su izgorjele, da je teško odrediti egzaktno
23 jednu osobu.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala. Sad bih zamolio da pogledamo Lipovaču.

2 O: Radi se o Lipovači Drežničkoj. Osobe su nestale 28.10.1991. godine, a
3 tijela su pronađena i ekshumirana 12.06.1996. godine. Tu je obrada i
4 identifikacija vršena na terenu. Dakle, nađeno je sedam osoba i sve su
5 identificirane. Kod svih sedam osoba utvrđeno je da se radi o strijelnim
6 ozljedama, s time da je kod pokojnog Brozinčević Mirka utvrđeno da nema
7 vidljivih tragova koji bi upućivali na uzrok smrti, ali su prema podacima
8 očevidaca, koji su naveli da se radilo o prostrjelu vrata, naveden uzrok smrti i
9 patolog koji je radio ovu obdukciju naveo kao uzrok smrti "strijelna ozljeda".

10 Dakle, radi se o sedam osoba od kojih je kod šest utvrđen uzrok smrti
11 kao strijelna ozljeda, a kod ove sedme je uzrok smrti dat na temelju iskaza a ne
12 na temelju nalaza na obdukciji.

13 P: Hvala, doktore. Na ovom popisu, pod uzrokom smrti za Mirka
14 Brozinčevića kaže se "prostrelna rana". Kako ste Vi to utvrdili da su ti podaci
15 bili zasnovani u stvari na onome što su rekli svjedoci, a ne na osnovu sudsko-
16 medicinske istrage?

17 O: Utvrdio sam to čitajući nalaz patologa koji je bio na licu mjesta,
18 jel /sic/ onda se nisu pisali protokoli koji su išli na zavod, nego su bili...
19 uz prisustvo istražnog suca pisao se zapisnik i... dakle, direktno se diktiralo
20 u sudski zapisnik i iz tog zapisnika proizlazi da je doktor koji je vršio tu

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 obdukciju, na temelju is...iskaza, odnosno informacije koju je on zadobio,
2 zaključio da se radi o ovakvom uzroku smrti. Dakle, ja sam samo pročitao
3 informaciju i to sad navodim, je li.

4 P: Da bi to bilo potpuno jasno, da li je to bilo u ponedjeljak, nakon
5 dolaska u Hag, kada ste imali priliku da pregledate ovaj konkretni dokument?

6 O: Da, to je točno.

7 P: Da li ste imali prilike da pregledate i protokole koji su se odnosili
8 na druge smrti koji se navode na Vašim popisima?

9 O: Da.

10 P: Da li ste pronašli bilo koje druge slučajeve, kad već o tome
11 govorimo, gde smatrate da je možda trebalo da se uvede ovakva vrsta rezerve u
12 pogledu uzroka smrti koje... koji se navodi na popisu?

13 O: Koliko znam, za Lipovačku Drežnicu, nije bilo takvih slučajeva.

14 P: Ukoliko, dok budemo prolazili kroz ove razne lokalitete, vidite još
15 neki takav slučaj, molim Vas da to pomenete. Ukoliko nemate ništa više o
16 Lipovači, molim Vas da sada pogledamo Saborsko.

17 O: U Saborskom, nestanak osoba zabilježen je dana 12.11.1991. godine, a
18 tijela su pronađena i ekshumirana 30.10.1995. godine. Dakle, na popisu ima 28
19 osoba, a obrađene su 24 osobe. Naime, od ove ostale četiri osobe, jedna osoba se
20 vodi kao poginula, to je Matovina Mate - zato isti nije obrađen - i tri osobe na
21 popisu, dakle to je Conjar Leopold na popisu broj 5, Dumičić Ante na popisu broj
22 6 i Matovina Ivan na popisu broj 11, oni su obrađeni na terenu i nismo imali za
23 njih zapisnik pa zato nisu uvedeni uzroci smrti.

24

25

26

27

28

29

30

1   Od ovih osoba, dakle 24 osobe koje su obrađene, strijelne ozljede kod 10
2 osoba, vjerojatno trauma jedna osoba, a nepoznati uzrok smrti kod 13 osoba. U
3 lokaciji Saborsko obrađene su još tri N.N. osobe, dakle ti nisu prepoznati, a
4 uzroci smrti su bili jedna strijelna ozljeda i kod dvije osobe nepoznat uzrok
5 smrti.

6   SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Mogu li ja da Vas prekinem?

7   Doktore, Vi ste rekli Ante Matovina ili Mate Matovina, da je naveden kao
8 poginuli, te da je to razlog zašto nije on naveden na popisu, a ja vidim da se
9 on nalazi na popisu pod brojem 18.

10   SVJEDOK: To je točno, on je na popisu, popisu nestalih osoba u
11 Saborskom.

12   SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ima ih dvojica.

13   SVJEDOK: Matovina Mate je osoba o kojoj sad govorimo. Dakle, on je na
14 popisu al' on nije nađen niti obrađen, pa zato nije ni naveden uzrok smrti.

15   Ove tri druge osobe koje su na popisu, Conjar Leopold, Dumičić Ante i
16 Matovina Ivan, oni su obrađeni, ali su obrađeni na terenu tako da za njih nemamo
17 podataka.

18   SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Vidim da je pod brojem 17 takođe Mate
19 Matovina. Da li je bilo dvojica Mate Matovina koji su dve različite osobe?

20   O: Da, to je točno. Dve različite osobe, različitih dobnih skupina, ali
21 istog imena i prezimena.

22   SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam.

23   Možete nastaviti, gospodine Black.

24   G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala.

25

26

27

28

29

30

1 P: Doktore Strinoviću, ako nemate ništa više za ovaj lokalitet, možda
2 sada možemo preći na Baćin.

3 O: Baćin, nestanak osoba je bio u desetom mjesecu 1991. godine, a
4 ekshumacija 13. do 25.03.1997. godine. Radi se o 44 osobe koje su sa ovog popisa
5 i još pet osoba sa drugih lokacija, tako da je ukupno, dakle, na lokaciji Baćin
6 49 osoba. Uzroci smrti kod tih, dakle, 49 osoba, su 36 strijelne ozljede,
7 vjerojatno strijelne ozljede 4 osobe, eksplozivne ozljede u dva slučaja,
8 eksplozivne vjerojatne ozljede u dva slučaja, trauma u jednom slučaju i
9 nepoznato u četiri slučaja.

10 Napominjem da je uz ovaj broj, na Baćinu još i 14 neidentificiranih. Od
11 tih 14 neidentificiranih, sedam strijelnih i sedam nepoznatih uzroka smrti.

12 P: Na ovom popisu se nalazi ukupno 108 ljudi i Vi ste nam sada rekli
13 koliko je njih bilo ekshumirano. A šta je sa telima ovih drugih ljudi? Da li su
14 ona pronađena?

15 O: To mi zasada ne znamo, odnosno ona isu, dakle, identificirana. Da li
16 su pronađena ili... ili su ona o... kao... vode se kao nepoznati ili još nisu
17 uopće pronađena, to Vam ne možemo reći dok tijela ne budu identificirana. Kao
18 što sam naveo, tu imamo 14 još neidentificiranih koji vjerojatno su sa ove
19 liste, ali ne znamo ko su oni. To je 14 neidentificiranih tijela koje smo mi još
20 obradili, ali... vjerojatno sa liste Baćin, ali ne znamo ko su oni.

21 P: Doktore, da sada pogledamo lokalitet Nadin.

22 O: U Nadinu, nestanak osoba bio je 19.11.1991. godine, a 26.11.1991.,
23 dakle nakon pet dana, tijela su predana hrvatskoj strani i vršena je obdukcija.

24

25

26

27

28

29

30

1 Radilo se o sedam osoba. Kod svih sedam osoba koje su identificirane radilo se o
2 strijelnim ozljedama. A osim ovog popisa, dakle od sedam osoba, na lokaciji
3 Nadin obrađene su još dvije osobe i to Župan Marko i Dražina Marija. Kod oba
4 slučaja radilo se, također, o strijelnim ozljedama.

5 P: Hvala. Da pogledamo sada sledeći lokalitet, Bruška.

6 O: U Bruškoj je nestanak 21.12.1991. godine, ekshumacija 26.04.1996.
7 godine. Dakle, tu imamo 10 osoba na popisu. Tu imamo devet osoba kod kojih je...
8 dakle, radilo se o strijelnim ozljedama, a jedna osoba, Drača Svetozar, on je,
9 dakle, kao poginuo, prema tome nije obrađen sada. Osim toga, na... u predjelu
10 Bruške, na lokaciji Bruška, još jedna osoba je ekshumirana. To je Marinović
11 Josip, koji je nestao 10.06.1992. godine. Kod njega je uzrok smrti bila trauma,
12 kontuzije i prskotine pluća, dakle to je uzrok smrti.

13 P: Hvala. Da sada pogledamo Škabrnju. Tu se govori o dva različita
14 incidenta. Da počnemo od prvog.

15 O: Škabrnja, prvi događaj, nestanak osoba 18. i 19.11.1991. godine, a
16 tijela su preuzeta 23.11.1991. godine, kada je i rađena obdukcija. Dakle, radilo
17 se o svježim leševima. Dakle, radilo se o 28... 38 osoba, od kojih strijelne
18 ozljede u 23 slučaja, eksplozivne ozljede u 11 slučajeva, trauma kod jedne
19 osobe, a za tri osobe nema podatka o uzroku smrti.

20 P: Hvala. A drugi događaj u Škabrnji?

21 O: Drugi događaj je nestanak osoba od 18.11.1991. do drugog mjeseca
22 1992. godine, a ekshumacija je izvršena 05. i 06.06.1996. godine. Na popisu,
23
24
25
26
27
28
29
30

1 dakle, imamo 26 imena. Strijelne ozljede u 15 slučajeva kao uzrok smrti,
2 eksplozivne ozljede u pet osoba, trauma u četiri osobe, četiri slučaja, a za
3 dva... dva slučaja nema podataka o uzroku smrti.

4 P: Hvala, doktore.

5 Časni Sude, zamolio bih da ovaj dokument bude obeležen kao dokazni
6 predmet i da uđe u dokazni spis.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Primamo ga u spis. Molim da mu se
8 dodeli broj.

9 TAJNIK: [simultani prijevod] To će biti dokaz broj 323.

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

11 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude. Vidim da nam je ostalo
12 još otprilike 2 minuta vremena. Sledeća, vrlo kratka tema, zapravo se odnosi na
13 prikazivanje jednog videa. Ustvari, možda bi to potrajalo duže, osim ako ne
14 želite da ipak to sada učinim.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pa, ako ćete nam prikazati taj video
16 i onda postavljati pitanja o njemu, zar nije bolje da onda prvo... da to sutra
17 pustite, pa da onda postavljate pitanja, osim ako ne želite da nastavimo sa
18 radom skroz?

19 G. BLACK: [simultani prijevod] Mislite do sutra?

20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pa ne, ali u redu.

21 G. BLACK: [simultani prijevod] U redu, onda ja mislim da je bolje da
22 završimo za sada.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. Onda završavamo sa radom za
2 danas i nastavljamo sutra u sudnici broj I u 09.00 časova. Dakle sudnica broj I,
3 sutra u 09.00h. Sjednica je završena.

4 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim ustanite.

5 ... Sjednica završena u 13.45h.

6 Nastavak zakazan za četvrtak,

7 13.04.2006., u 09.00h.

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30